

**UCHWAŁA NR LVII/569/22
RADY MIEJSKIEJ W PABIANICACH**

z dnia 20 grudnia 2022 r.

**w sprawie przyjęcia Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Pabianic na lata 2023-2025**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2022 r. poz. 559, 583, 1005, 1079 i 1561), art. 4¹ ust. 2 i ust. 2a ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 i 2469, z 2022 r. poz. 24, 218, 1700 i 2185) oraz art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050, z 2019 r. poz. 1655, z 2021 r. poz. 2469, z 2022 r. poz. 763, 764, 1700 i 1812) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Pabianic na lata 2023-2025, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Program, o którym mowa w §1, stanowi integralną część Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic na lata 2021-2027.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Pabianic.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Pabianicach

Krzysztof Rąkowski

Załącznik do uchwały Nr LVII/569/22

Rady Miejskiej w Pabianicach

z dnia 20 grudnia 2022 r.

PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII DLA MIASTA PABIANIC NA LATA 2023-2025

I. WSTĘP

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r. poz. 2469), który zmienił art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, rady gminy zostały zobowiązane do uchwalenia programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, który uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii określone w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021-2025.

Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Pabianic na lata 2023-2025, zwany dalej Programem, stanowi realizację ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii.

Program uwzględnia zadania i działania z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom zarówno od alkoholu, narkotyków, nowych substancji psychoaktywnych, wyrobów tytoniowych, papierosów elektronicznych, jak i czynności (behawioralnych).

Podczas tworzenia Programu wykorzystano z doświadczeń zdobytych w trakcie realizacji opracowanych w latach wcześniejszych odrębnych dokumentów oraz Diagnozy Społecznej dla Miasta Pabianic przeprowadzonej w 2021 r.

Wymienione ustawy wskazują najważniejsze obszary kształtowania polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej, takie jak tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje powstrzymanie się od spożywania środków uzależniających, działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną, ograniczanie dostępności alkoholu, narkotyków i nowych substancji psychoaktywnych, leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych, ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez finansowanie centrów integracji społecznej.

Zaplanowane w Programie działania mają charakter systemowy i zmierzają do integracji oraz wzmocnienia oddziaływań na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom na terenie miasta poprzez zintensyfikowanie współpracy pomiędzy placówkami, instytucjami, organizacjami realizującymi zadania profilaktyczne, wspierające, z zakresu leczenia, terapii oraz rehabilitacji i redukcji szkód.

Realizacja Programu ma na celu ograniczenie występowania negatywnych zjawisk wynikających z używania substancji psychoaktywnych (m.in. alkohol, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, nikotyna) oraz nadużywania czynności poprzez podnoszenie społecznej świadomości w zakresie zdrowia psychicznego oraz profilaktyki uzależnień, wyposażenie młodych mieszkańców naszego miasta w umiejętności i kompetencje psychospołeczne, wzmacnianie czynników chroniących oraz ograniczenie czynników ryzyka. Ponadto rolą działań podejmowanych przez samorządy, społeczności lokalne jest ograniczenie dostępu do środków uzależniających oraz podejmowanie skutecznych działań profilaktycznych zmniejszających na nie popyt.

Problematyka uzależnień

Zjawiska uzależnień w ostatnich czasach poszerzyły swój zakres w kontekście problemów społecznych. Nadużywanie substancji psychoaktywnych, nadmierne korzystanie z urządzeń elektronicznych oraz inne uzależnienia behawioralne stały się powszechnym problemem m.in. ze względu na różnorodność doznań oraz łatwość dostępu. Mimo nasilonych oddziaływań globalnych mających na celu promocję zdrowego stylu życia oraz prozdrowotnych postaw społecznych nadal wielu ludzi sięga po substancje psychoaktywne i uzależnia się od nich. Jedną z przyczyn takiej sytuacji może być pogarszająca się kondycja psychiczna społeczeństwa.

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) depresja jest czwartą najpoważniejszą chorobą na świecie i jedną z głównych przyczyn samobójstw (350 mln osób na świecie cierpi na tę chorobę).

Z nieoficjalnych szacunków wynika, że w Polsce ten problem może mieć nawet 10 % społeczeństwa. Z raportu Instytutu LB Medical wynika, że w ostatnich latach połowa z nas doświadczyła trwałego obniżenia nastroju, co w dużej mierze nasiliła pandemia koronawirusa. Najprawdopodobniej jest to związane z tym, że żyjemy cały czas w biegu, w związku z czym zmieniły się również nasze priorytety.

W Pabianicach zauważalna staje się zmiana w obszarze poszukiwania przez dorosłych i niepełnoletnich mieszkańców pomocy z zakresu wsparcia psychologicznego i psychoterapeutycznego. Sytuacja pandemii, wprowadzonej nauki i pracy w trybie zdalnym oraz związanej z tym izolacji społecznej, zmusiły zarówno niepełnoletnich jak i dorosłych mieszkańców Pabianic do wielogodzinnego korzystania z urządzeń elektronicznych oraz internetu. Taka sytuacja nasiliła niejednokrotnie występowanie wśród Pabianiczian zaburzeń lękowych, a co za tym idzie u dzieci i młodzieży absencję szkolną. Młodzi ludzie często skarżą się na obniżony nastrój, złe samopoczucie oraz brak poczucia sensu. Taka sytuacja często generuje zaburzenia w relacjach, które realizowane są za pośrednictwem komunikatorów internetowych, co z kolei może nasilać wycofanie się z funkcjonowania w społeczeństwie oraz rozwój uzależnień behawioralnych wynikających z nadużywania urządzeń elektronicznych.

Poczucie osamotnienia, problemy osobiste, rodzinne, szkolne i zawodowe, potrzeba usniezenia bólu psychicznego i poprawy nastroju, nadwrażliwość oraz ciągle poszukiwanie nowych doznań to najczęstsze przyczyny sięgania po substancje psychoaktywne. Substancje odurzające często są traktowane jako doraźne, szybkie źródło ulgi, która jest nam tak potrzebna w świecie stawiającym coraz więcej przed nami wyzwań i oczekiwań. Ta krótkotrwała gratyfikacja daje złudne poczucie mocy, co w konsekwencji może prowadzić do rozwoju uzależnienia.

Problematyka uzależnień oraz przeciwdziałania im jest niezwykle ważna pod względem zdrowia i bezpieczeństwa społecznego. Uzależnienia oraz podejmowanie związanych z nimi zachowań ryzykownych są wymieniane na pierwszych miejscach pod względem szkodliwości w większości diagnoz społecznych.

Warto tutaj zaznaczyć, że uzależnienie jako choroba jest końcową fazą używania substancji psychoaktywnych, bądź nadużywania czynności i może dotknąć każdego bez względu na płeć, wiek oraz status społeczny i ekonomiczny. Należy jednak pamiętać, że grupą wyjątkowo narażoną na wystąpienie negatywnych konsekwencji są dzieci i młodzież ze względu na niedojrzałość fizyczną, psychiczną, emocjonalną oraz społeczną.

Uzależnienie to proces chorobowy, który rozwija się w czasie zaczynając od eksperymentowania poprzez przyzwyczajenie, nadużywanie, aż do wystąpienia kryteriów diagnostycznych uzależnienia (psychicznego, fizycznego). Niezwykle trudno dostrzec granice pomiędzy poszczególnymi etapami jego rozwoju, w wyniku czego użytkownicy środków odurzających, nieświadomi zaistnienia problemu, często nie podejmują działań mających na celu zdrowienie.

Proces ten związany jest m.in. z rozwojem tolerancji, co oznacza, że zmniejsza się wrażliwość organizmu na przyjmowane substancje psychoaktywne, w związku z adaptacją układu nerwowego do ich działania. W wyniku tego zjawiska użytkownik przyjmuje coraz większe dawki środka odurzającego, z większą częstotliwością, w celu uzyskania pożądanego efektu.

Zażywanie substancji psychoaktywnych prowadzi do negatywnych konsekwencji we wszystkich sferach życia zarówno osoby uzależnionej jak i jej najbliższych. Szkody te obejmują zarówno zdrowie psychiczne i fizyczne, funkcjonowanie społeczne i emocjonalno-uczuciowe, jak i sferę duchową, prawną, finansową, a nawet seksualną. Życie w rodzinie z problemem uzależnień jest zwykle związane z ograniczeniem możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb jej członków, zarówno fizjologicznych, poczucia bezpieczeństwa i stabilności oraz tych dotyczących samorealizacji. Występowanie problemów uzależnień w rodzinie bardzo często wiąże się również z ryzykiem stosowania przemocy, co ze względu na przykre emocje takie jak m.in. wstyd towarzyszący pozostałym członkom rodziny, hamuje podejmowanie przez nich działań mających na celu uzdrowienie systemu rodzinnego.

Konsekwencje zdrowotne są zróżnicowane i zależne od indywidualnych uwarunkowań, wieku inicjacji oraz rodzaju zażywanej substancji. Do najczęściej występujących zaburzeń w funkcjonowaniu psychofizycznym oraz emocjonalno-uczuciowym człowieka można zaliczyć: liczne schorzenia, zaburzenia i choroby psychiczne

w tym depresję, zaburzenia nastroju, zaburzenia pamięci, ostre i przewlekłe psychozy, uzależnienie, wycieńczenie organizmu, przedawkowanie, a nawet śmierć.

Ponadto uzależnienie od substancji psychoaktywnych niesie ze sobą poważne ryzyko dla zdrowia publicznego, szczególnie w kontekście chorób infekcyjnych takich jak: HIV, żółtaczkę, choroby weneryczne, gruźlica, choroby skórne oraz problemów społecznych, do których zaliczamy: osłabienie więzi rodzinnych, ubóstwo, bezrobocie, prostytutkę, konflikty z prawem, bezdomność, przemoc.

Szkody wynikające z uzależnień i zachowań ryzykownych oraz koszty społeczne i ekonomiczne ponoszone są przez jednostki, rodziny, a także całe społeczeństwo. Problemy oraz negatywne skutki nadużywania substancji psychoaktywnych przenoszą się na wiele aspektów życia i funkcjonowania, stanowiąc problem społeczny. Dlatego działania w zakresie zapobiegania problemom uzależnień i ich rozwiązywania są przedmiotem szczególnej troski ze strony organów administracji rządowej i samorządowej.

Główna terminologia

Zgodnie z klasyfikacją ICD 10 **uzależnienie** jest to: kompleks zjawisk fizjologicznych, behawioralnych i poznawczych, wśród których zachowania związane z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych uzyskują wyraźną przewagę nad innymi, które były charakterystyczne dla danej osoby. Uzależnienie wiąże się z koniecznością używania stale lub okresowo tych środków w celu doznania ich wpływu na psychikę lub dla uniknięcia następstw wywołanych ich brakiem.

Analizując problematykę uzależnień, należy również wyjaśnić następujące pojęcia:

Substancja psychoaktywna (inaczej narkotyk, środek odurzający, używka) – to taka, która wpływa na centralny układ nerwowy, przyjmowana jest w celu doznania przyjemności, zmiany świadomości, uzyskania określonego nastroju, przeżycia ekstremalnych doznań, wpływa na organizm człowieka powodując w różnym stopniu zmiany psychiczne (np. euforię, zmieniony odbiór rzeczywistości, iluzje, omamy, zaburzenia pamięci) oraz fizyczne (np. wzrost ciśnienia krwi, przyspieszenie tętna, pobudzenie), a przewlekłe przyjmowana może prowadzić do uzależnienia. Substancje te mają pochodzenie naturalne lub syntetyczne i należą do nich: alkohol, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, nikotyna, niektóre leki (przyjmowane niezgodnie z zaleceniami lekarza lub bez nich w celu zmiany samopoczucia) (def. za KBPN);

Alkohol – alkohole to duża grupa związków organicznych, pochodnych węglowodorów. Etanol (alkohol etylowy) należy do tej klasy związków i jest głównym składnikiem psychoaktywnym napojów alkoholowych. Oprócz zastosowania do celów spożywczych, alkohol jest również używany jako paliwo, rozpuszczalnik i surowiec w przemyśle chemicznym. Alkohol należy do grupy środków uspokajających/nasennych. Jego spożywanie ma liczne społeczne konsekwencje, a intoksykacja może prowadzić do zatrucia, a nawet śmierci. Długotrwałe nasilone picie może prowadzić do uzależnienia od alkoholu, a także różnych zaburzeń somatycznych i psychicznych (def. za Leksykon terminów. Alkohol i narkotyki (1997). Warszawa: Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie);

Narkotyki – środki odurzające, substancje psychotropowe i psychoaktywne pochodzenia naturalnego lub syntetycznego działające na ośrodkowy układ nerwowy (def. za Ustawą o Przeciwdziałaniu Narkomanii);

Nowe substancje psychoaktywne (NSP), tzw. dopalacze – substancje lub grupy substancji pochodzenia naturalnego lub syntetycznego w formie czystej lub w formie preparatu, działające na ośrodkowy układ nerwowy, inne niż substancje psychotropowe i środek odurzający, stwarzające zagrożenie dla zdrowia lub zagrożenia społeczne porównywalne do zagrożeń stwarzanych przez substancję psychotropową lub środek odurzający, lub które naśladują działanie tych substancji (def. za Ustawą o Przeciwdziałaniu Narkomanii);

FASD (spektrum płodowych zaburzeń alkoholowych, Fetal Alcohol Spectrum Disorder) – niediagnostyczny termin opisujący problemy zdrowotne i zaburzenia zachowania wynikające z uszkodzenia mózgu płodu przez alkohol; uszkodzeniom ośrodkowego układu nerwowego (OUN) mogą towarzyszyć uszkodzenia innych organów wewnętrznych, m.in. serca, układu kostnego, układu moczowego, słuchu, wzroku. Nieprawidłowy przebieg procesu rozwoju mózgu w życiu płodowym powiązany z widocznymi na twarzy dziecka charakterystycznymi zmianami jest opisywany jako płodowy zespół alkoholowy – FAS (Fetal Alcohol Syndrome);

Uzależnienie - uzależnienie (drug dependence) jest to stan psychiczny, a niekiedy także fizyczny, wynikający z interakcji pomiędzy organizmem a środkiem uzależniającym, charakteryzujący się zmianą zachowania oraz innymi reakcjami, do których należy konieczność zażywania tego środka, w sposób ciągły lub

okresowy, w celu doznania jego wpływu na psychikę, a niekiedy także po to, aby uniknąć przykrych objawów wynikających z jego braku. Tolerancja może wystąpić równocześnie. Osoba może być uzależniona od więcej niż jednego środka. (def. za WHO);

Ograniczenie szkód zdrowotnych i społecznych - działania ukierunkowane na zmniejszenie problemów zdrowotnych i społecznych wynikających z używania w celach innych niż medyczne środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych (def. za Ustawą o Przeciwdziałaniu Narkomanii);

Profilaktyka - to świadome działanie, nastawione na jednostki lub grupy społeczne, mające na celu zapobieganie różnorodnym problemom zanim one wystąpią.

Profilaktyka uzależnień polega na:

1) eliminowaniu lub redukowaniu wpływu znaczących czynników ryzyka używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych;

2) lub ich osłabianiu/kompensowaniu poprzez wzmacnianie czynników chroniących (def. za Fundacją PRAESTERNO).

Działania profilaktyczne realizowane są na trzech poziomach:

Profilaktyka uniwersalna - ma na celu przeciwdziałanie inicjacji w zakresie różnych zachowań ryzykownych (zwłaszcza wśród młodzieży szkolnej) poprzez dostarczenie odpowiedniej informacji oraz wzmacnianie czynników chroniących i redukcję czynników ryzyka. Działania te dotyczą zagrożeń rozpowszechnionych, takich jak np. używanie substancji psychoaktywnych (narkotyki, alkohol) czy przemoc. Odbiorcy działań profilaktyki uniwersalnej to ogół populacji, np. dzieci i młodzież szkolna, społeczność lokalna. Grupy, do których są kierowane działania profilaktyki uniwersalnej nie są uprzednio diagnozowane pod względem poziomu ryzyka zachowań problemowych, choć w obrębie grupy poszczególne jednostki mogą się różnić stopniem zagrożenia i rodzajem czynników ryzyka (def. za KBPN);

Profilaktyka selektywna - ma na celu zapobieganie, ograniczenie lub zaprzestanie podejmowania przez jednostkę zachowań ryzykownych. Cele te mogą być osiągnięte między innymi poprzez ograniczanie czynników ryzyka związanych ze środowiskiem rodzinnym i rówieśniczym, poprawę funkcjonowania emocjonalnego i społecznego, kształtowanie adekwatnych przekonań normatywnych dotyczących narkotyków, promocję postaw prozdrowotnych oraz wspieranie rodzin w rozwiązywaniu problemów związanych z używaniem narkotyków przez dziecko. Odbiorcy działań profilaktyki selektywnej to podgrupy wybranej populacji (np. ogółu młodzieży) charakteryzujące się obecnością czynników ryzyka (indywidualnych, rodzinnych, środowiskowych), związanych z podejmowaniem danych zachowań ryzykownych, np.: używania czy nadużywania substancji psychoaktywnych (def. za KBPN);

Profilaktyka wskazująca - są to działania kierowane do jednostek, u których rozpoznano pierwsze objawy zaburzeń lub szczególnie zagrożonych rozwojem problemów wynikających z używania substancji psychoaktywnych, w związku z uwarunkowaniami biologicznymi, psychologicznymi czy społecznymi. Cele profilaktyki wskazującej to zapobieganie rozwojowi uzależnienia od substancji psychoaktywnych, ograniczanie częstości używania lub zmiana wzorów używania substancji na mniej „niebezpieczne”, ryzykowne. Działania ukierunkowane są głównie na indywidualną diagnozę przyczyn problemu i podjęcie stosownej interwencji (def. za KBPN);

Redukcja szkód - jest to system określonych działań wielodyscyplinarnych, mających na celu zmniejszenie lub wyeliminowanie skutków zdrowotnych, społecznych przyjmowania substancji psychoaktywnych (def. za KBPN);

Rehabilitacja - proces dążący do zapewnienia osobie z zaburzeniami psychicznymi spowodowanymi przez przyjmowanie środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych osiągnięcia optymalnego stanu zdrowia oraz funkcjonowania psychicznego i społecznego (def. za Ustawą o Przeciwdziałaniu Narkomanii).

II. Podstawa prawna

Obowiązek uchwalenia przez Radę Miejską w Pabianicach niniejszego Programu wynika z art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Istotne znaczenie mają również inne akty prawne, w szczególności:

- 1) ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii;
- 2) ustawa z dnia 11 września 2015 roku o zdrowiu publicznym;
- 3) ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym;
- 4) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- 5) ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- 6) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- 7) ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- 8) ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- 9) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 (Dz. U. z 2021 r. poz. 642);
- 10) rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 1449).

Program skorelowany jest z następującymi dokumentami:

- 1) Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Pabianic;
- 2) Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Pabianic;
- 3) Programem Wspierania Rodziny dla Miasta Pabianic;
- 4) Programem współpracy Miasta Pabianic z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

III. Adresaci

Problemy związane z nadużywaniem alkoholu, używaniem innych substancji psychoaktywnych lub nadużywaniem czynności dotyczą znacznej części społeczeństwa, w związku z czym Program skierowany jest do wszystkich mieszkańców Pabianic, a w szczególności do:

- 1) dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem od substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz ich bliskich;
- 2) osób dorosłych zagrożonych uzależnieniem od substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi oraz ich bliskich;
- 3) osób uzależnionych od alkoholu i/lub innych substancji psychoaktywnych oraz ich bliskich;
- 4) osób doznających przemocy w rodzinie ze względu na współistnienie problemu uzależnienia;
- 5) osób, rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 6) osób podejmujących zachowania ryzykowne zagrażające zakażeniem wirusem HIV;
- 7) osób zawodowo zajmujących się profilaktyką uzależnień i rozwiązywaniem problemów z nich wynikających.

IV. DIAGNOZA

a) Diagnoza Społeczna Miasta Pabianic 2021 r.

Badania wśród uczniów oraz dorosłych mieszkańców zostały przeprowadzone we wrześniu 2021 r. W diagnozie zastosowano m.in. metodę ilościową z wykorzystaniem techniki CAWI (ang. Computer Assisted Web Interviews). Ankiety zostały udostępnione mieszkańcom online. Przed przystąpieniem do ankietowania uczniów, za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrekcji placówki szkolnej na przeprowadzenie badania, udzielano informację o całkowitej anonimowości oraz o zasadach wypełniania ankiety, by zminimalizować ryzyko występowania braków danych.

Narzędzia badawcze

Narzędzia badawcze użyte do zbierania danych zbudowane zostały odrębnie do każdej grupy badawczej, uwzględniając jej charakter i ogólne cele badania. Do przeprowadzenia badań wykorzystano kwestionariusz ankiety oraz scenariusz wywiadu. Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety dla uczniów, dorosłych mieszkańców miały charakter zamknięty, opatrzony kafeterią odpowiedzi zamkniętą lub półotwartą. Każdy kwestionariusz zawierał tzw. metryczkę, zawierającą w zależności od badanej grupy pytania o wiek, płeć, stan cywilny, klasę, wykształcenie, pozwalającą na identyfikację struktury badanej próby. Respondenci przed wypełnieniem ankiety informowani byli o celu prowadzonych badań oraz zapewniani o całkowitej anonimowości.

Struktura badanej grupy

Dorośli mieszkańcy Pabianic

W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie miasta Pabianic wzięło udział 602 mieszkańców mających powyżej 18 lat. Większość ankiet została wypełniona przez kobiety – 344 tj. 57%. Mężczyźni natomiast wypełnili 258 ankiet co stanowi 48% respondentów.

Analiza struktury badanej grupy pokazała, iż respondenci są mocno zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowili ankietowani mający 36-45 lat tj. 39% oraz 26-35 lat tj. 23%. Wśród osób biorących udział w badaniu byli również mieszkańcy mający 46-55 lat tj. 18%, respondenci przed 25 rokiem życia tj. 8%, a także osoby w wieku 56-65 lat tj. 7% oraz po 65 roku (5%).

Uczniowie

Uczniowie ze szkół znajdujących się na terenie miasta Pabianic wypełnili łącznie 840 kwestionariuszy ankiet. Ponad połowa kwestionariuszy ankiet została przekazana przez uczniów ze szkół ponadpodstawowych, tj. 63% (526 osób), z kolei dzieci ze szkół podstawowych uzupełniły 37% arkuszy (314 osób).

W badaniu diagnozującym problemy społeczne niewielką przewagę miały dziewczynki. Stanowiły one 52% ogółu (437 osób), natomiast chłopcy wypełnili pozostałe 48% kwestionariuszy (403 osoby). W badaniu ankietowym wzięło udział 49% dziewcząt (154 osoby) oraz 51% chłopców ze szkół podstawowych oraz 54% kobiet (283 osoby) i 46% mężczyzn (243 osoby) ze szkół ponadpodstawowych znajdujących się na terenie miasta Pabianic.

Należy zaznaczyć, że pytania dotyczące substancji psychoaktywnych zostały skierowane wyłącznie do uczniów szkół ponadpodstawowych.

Alkohol

Uzależnienie od alkoholu wciąż stanowi w Polsce poważny problem. Według Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w naszym kraju żyje około 800 tysięcy osób uzależnionych od alkoholu, co stanowi około 2% całej populacji. Do osób pijących szkodliwie zaliczyć można natomiast 2-2,5 miliona osób, tj. 5-7% populacji.

Dorośli mieszkańcy Pabianic

Analizując uzyskane w tym obszarze dane widzimy, że spożywanie alkoholu zadeklarowała zdecydowana większość dorosłych mieszkańców miasta, tj. 77%.

5% z nich zadeklarowało picie alkoholu codziennie, a 8% kilka razy w tygodniu, co jednoznacznie oznacza spożywanie go w sposób szkodliwy lub ryzykowny. Przynajmniej raz w tygodniu po alkohol sięga 11% badanych.

Do wykonywania obowiązków służbowych pod wpływem alkoholu przyznało się aż 7% spośród osób pijących alkohol, a części z nich - 2% zdarza się to regularnie.

13% ankietowanych spożywających alkohol przyznało się do prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu, w tym 2% zdarza się to często, a 1% – sporadycznie. Problem ten zauważają również mieszkańcy, deklarując bycie świadkiem takiej sytuacji na terenie miasta w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Spośród 38% badanych, którzy potwierdzili takie zdarzenia, 2% stwierdziło, że miały one miejsce bardzo często, a 4% - często. 37% respondentów deklaruje, że było świadkiem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

Badania wykazały, że część mieszkańców tj. 5% nie ma świadomości w zakresie szkodliwości picia alkoholu w ciąży na rozwój dziecka, z kolei brak wiedzy w tym zakresie dotyczy 10% ankietowanych.

Pozytywnym aspektem jest jednak to, że zdecydowana większość ankietowanych tj. 85% słusznie stwierdziła, że alkohol wpływa na zdrowie dziecka.

Większość mieszkańców 83% posiada wiedzę w zakresie szkodliwości alkoholu na zdrowie jednak ok. 17% respondentów uważała go za mało szkodliwy lub nieszkodliwy.

Uczniowie

Uzyskane w procesie badawczym odpowiedzi uczniów ze szkół znajdujących się na terenie miasta Pabianic wskazują, że po alkohol kiedykolwiek w życiu sięgnęło 72% badanych ze szkół ponadpodstawowych. 37% respondentów spośród tych, którzy spożywają alkohol, sięgnęło po niego w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie, z czego 7% – częściej niż 4 razy. W trakcie okresu izolacji, spowodowanego pandemią COVID-19, 8% uczniów spożywających alkohol częściej niż zwykle decydowało się na sięgnięcie po niego. Najpopularniejszym rodzajem alkoholu wśród młodych pijących mieszkańców Miasta jest piwo, na które wskazała zdecydowana większość respondentów, tj. 78%. Badani sięgają również po inne alkohole jak szampan, wódka, czy wino. 17% uczniów inicjacji alkoholowej dokonało przed ukończeniem 14 roku życia, w tym 7% mając mniej niż 10 lat. Z odpowiedzi młodych mieszkańców miasta można również określić główne sposoby pozyskania alkoholu przez dzieci i młodzież. Do bycia poczęstowanym alkoholem przyznaje się 48% badanych, otrzymania go do spróbowania od rodziców 35%, a do samodzielnego zakupu 33%. Przykrych doświadczeń w związku ze spożywaniem alkoholu doświadczył co piąty uczeń szkół ponadpodstawowych. Najczęściej wskazywano na kłótnię lub bójkę oraz wypadek albo uszkodzenie ciała. Alkohol jako łatwy do zdobycia ocenia blisko połowa badanych co stanowi 48%, natomiast zdobycie napojów alkoholowych na terenie Miasta jako trudne ocenia z kolei 21% uczniów. Uczniowie wykazali się niską świadomością na temat szkodliwości alkoholu. Za bardzo szkodliwy uznaje go 15% badanych, a szkodliwy – 7%, natomiast 73% jest błędnie przekonanych o jego niskiej szkodliwości lub też jego braku, co wskazuje na konieczność szerszej realizacji działań edukacyjnych w tym zakresie.

Wyroby Tytoniowe

Problemy nikotynowe są aktualnie jednym z najpoważniejszych przyczyn problemów zdrowotnych współczesnego świata. Według szacunków Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) w konsekwencji palenia papierosów co roku umiera ponad 7 milionów ludzi na całym świecie. Wyniki badań dotyczące aktualnej sytuacji w zakresie palenia tytoniu w Polsce, przeprowadzone przez Centrum Badania Opinii Społecznej w 2019 roku pokazują, iż po papierosy regularnie sięga co piąty Polak.

Dorośli

Zebrany materiał badawczy wykazał, że papierosy/e-papierosy pali 33% mieszkańców Miasta, w tym 21% codziennie. Respondenci wypalają zazwyczaj 6-15 sztuk papierosów/e-papierosów tj. 30% lub poniżej 5 sztuk tj. 18%. Znaczna część ankietowanych - 53%, którzy palą papierosy próbowała bezskutecznie zerwać z nałogiem. Większość badanych tj. 94% jest zdania, iż palenie papierosów tradycyjnych szkodzi zdrowiu, natomiast zdania, iż są one mało szkodliwe jest 4% badanych, a w opinii 2% są nieszkodliwe. Respondenci zauważają, że papierosy elektroniczne mają bardziej negatywny wpływ na zdrowie, bowiem tylko 2% uznało je za nieszkodliwe, a 11% za mało szkodliwe.

Uczniowie

Zebrane dane wskazują, że kontakt z papierosami miał co trzeci uczeń szkół ponadpodstawowych co stanowi 36%. Papierosy elektroniczne są wśród uczniów nieco bardziej popularne, gdyż kiedykolwiek w życiu sięgnęło po nie 47% osób, w tym 17% paliło je wiele razy, a 8% robi to codziennie. Uczniowie będący po inicjacji nikotynowej najczęściej sięgnęli po papierosy kilka razy tj. 11%, natomiast 7% pali je codziennie. W ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie po papierosy i e-papierosy sięgnęło 29% palących uczniów, w tym 14% zrobiło to więcej niż 10 razy. Co dziesiąty respondent, który palił papierosy lub e-papierosy, sięgał po nie częściej w trakcie trwania izolacji spowodowanej pandemią COVID-19. 12% uczniów pierwszy raz sięgnęło po papierosy mając mniej niż 14 lat, natomiast po e-papierosy 15%. Papierosy elektroniczne jako łatwe do zdobycia uważa 23% badanych, natomiast jako trudno dostępne ocenia 31% ankietowanych. W porównaniu do e-papierosów, tradycyjne papierosy są dla uczniów trudniejsze do zdobycia. Różnica wynosi 7%, bowiem papierosy uznaje za łatwo dostępne 16% badanych, a trudność w pozyskaniu ich miałoby 27% uczniów. Z deklaracji młodych mieszkańców Miasta wynika, że papierosy są w opinii uczniów bardziej szkodliwe niż e-papierosy – szkodliwość tradycyjnych papierosów dostrzega 44% badanych, a w przypadku e-papierosów jest to zaledwie 19%.

Narkotyki i nowe substancje psychoaktywne

Problem narkomanii stanowi duże zagrożenie, degradująco wpływa zarówno na zdrowie fizyczne, psychiczne, jak i relacje społeczne. Wiąże się z wysokimi kosztami poniesionymi nie tylko przez samą jednostkę uzależnioną, ale także całe społeczeństwo. Pomimo tego, że zażywanie narkotyków i dopalaczy jest w Polsce o wiele mniej rozpowszechnione niż picie napojów alkoholowych, zjawisko to wciąż stanowi poważny problem.

Dorośli

Do sięgania po narkotyki i dopalacze przyznało się 8% dorosłych respondentów, w tym 3% podało, iż miało to miejsce wyłącznie 1 raz. Do okazjonalnego zażywania substancji psychoaktywnych, czyli kilka razy w roku przyznał się z kolei 1% badanych, natomiast codziennie po narkotyki lub dopalacze sięga również 1% mieszkańców Miasta. W świetle odpowiedzi dorosłych mieszkańców Miasta, najpopularniejszą substancją jest marihuana, na którą wskazało 72% osób po inicjacji narkotykowej. 23% mieszkańców sięga po amfetaminę, 21% po leki zażywane w celu odurzenia się, a 19% po środki nasenne. Na skutek sięgania po substancje psychoaktywne negatywnych konsekwencji doświadczyło odsetek 44% badanych po inicjacji narkotykowej. Najczęściej były to problemy finansowe wskazane przez 17% badanych oraz doznanie wypadku lub uszkodzenia ciała -13%. Pozytywny jest fakt, iż mieszkańcy Pabianic mają świadomość szkodliwości substancji psychoaktywnych dla zdrowia. Dopalicze za mało szkodliwe lub nieszkodliwe uważa 2% badanych, natomiast w przypadku narkotyków jest to 3%. Niemal co czwarty tj. 23% wśród badanych mieszkańców Miasta przyznał w badaniu, że zna na jego obszarze miejsca i osoby, gdzie możliwe jest zdobycie nielegalnych substancji. Najczęściej udzielaną odpowiedzią było osiedle oraz znajomość konkretnej osoby - po 10%.

Uczniowie

Z diagnozy wynika, że po narkotyki, dopalacze lub inne substancje psychoaktywne sięgnęło 13% uczniów, z czego 4% zażywało je raz w życiu, 3% – kilka razy, kolejne 3% – wiele razy, natomiast następne 3% robi to regularnie/ codziennie. W okresie 30 dni poprzedzających badanie kontakt z używkami takimi jak dopalacze i narkotyki miało 5% uczniów będących po inicjacji narkotykowej. Wśród nich 3% przyznało się do zażycia ich 5 razy i więcej. Podczas trwania izolacji spowodowanej COVID-19 po substancje psychoaktywne częściej niż zwykle sięgał 1% uczniów mających z nimi wcześniej kontakt.

Najpopularniejszą substancją psychoaktywną wśród dzieci i młodzieży sięgającej po te środki w Mieście, podobnie jak wśród dorosłych oraz adekwatnie do badań krajowych, jest marihuana lub haszysz, na którą wskazało 12% osób po inicjacji narkotykowej. Z przeprowadzonego badania wynika również, że uczniowie eksperymentują z różnymi substancjami, a liczne odpowiedzi padły na leki w celu odurzenia, kokainę, mefedron oraz grzyby halucynogenne. 3% badanych po inicjacji narkotykowej, podczas pierwszego kontaktu z tymi substancjami miało mniej niż 10 lat. Uczniowie pierwszy kontakt z narkotykami lub dopalaczami mają, zażywając je w gronie znajomych, lub dostając je, kupując od nich. Narkotyki są łatwe do zdobycia w opinii 9% badanych, a dopalacze według 4% ankietowanych. Zdobycie narkotyków na terenie Miasta jako trudne ocenia z kolei 50%, a dopalaczy 54%. 24% uznało dopalacze za mało szkodliwe, nieszkodliwe lub zadeklarowało brak wiedzy w tym zakresie, z kolei w przypadku narkotyków było to 29% badanych.

Uzależnienia behawioralne

Nałogowe korzystanie z nowych mediów, wśród których wymienia się Internet, telewizję, gry, telefony komórkowe jest stosunkowo nowym zjawiskiem, jednak przyjmującym coraz większe rozmiary. Wiąże się, tak samo jak uzależnienia od substancji psychoaktywnych, z wieloma negatywnymi konsekwencjami zarówno w obszarze zdrowia fizycznego, jak i psychicznego. Realizowane badania ogólnopolskie pokazują, że na przestrzeni lat wzrasta odsetek osób korzystających z Internetu.

Do uzależnień behawioralnych zaliczamy również hazard, który jest źródłem licznych problemów oraz zaburzeń funkcjonowania społecznego i zawodowego jednostki. Wśród przyczyn podejmowania gier hazardowych dominują motywy finansowe oraz rozrywkowe. Występują różne formy aktywności hazardowej: loterie, gry w karty, gry na automatach, zdrapki, zakłady, spekulacje na giełdzie, itd.

Dorośli

Do korzystania z urządzeń elektronicznych powyżej 6 godzin dziennie przyznało się 6% respondentów, natomiast prawie połowa osób, co stanowi 48%, korzysta z takich urządzeń 1-3 godzin dziennie, a 19% do 1 godziny. Z powodu korzystania z urządzeń elektronicznych, negatywnych konsekwencji doznało 15% osób

deklarujących ich używanie. 9% badanych wskazało, że były to problemy ze zdrowiem. Zebrany materiał badawczy wykazał, że styczność z grami za pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy miało 14% dorosłych mieszkańców Miasta, a połowa, tj. 7%, grała w nie 1-5 razy. Nałogowe granie gry hazardowe dotyczy z kolei 2% respondentów, którzy przyznali, że obstawiali takie gry więcej niż 20 razy w ciągu 2 miesięcy poprzedzających badanie. Część mieszkańców grających w gry za pieniądze doświadczyła problemów w związku z uprawianiem hazardu - 22%. Najczęściej badani wskazywali, że były to problemy rodzinne - 11% oraz finansowe - 8%.

Uczniowie

Urządzenia elektroniczne są powszechne wśród uczniów na terenie Pabianic, bowiem korzysta z nich zdecydowana większość młodych mieszkańców Miasta 97%, w tym: 81% codziennie. Powyżej 6 godzin dziennie, poświęca na korzystanie z urządzeń elektronicznych 28% badanych uczniów. Co trzeci badany co stanowi (33%) przyznał, że w ciągu dnia poświęca na korzystanie z urządzeń elektronicznych od 3 do 6 godzin. Bezszykownie ograniczyć czas spędzany na korzystaniu z urządzeń elektronicznych bardzo często lub często wskazało 15% badanych. Najbliższe osoby zarzucają zbyt częste spędzanie czasu na korzystaniu z urządzeń elektronicznych bardzo często lub często 24% badanych, a późno w nocy nie śpi, bo korzysta z urządzeń elektronicznych bardzo często lub często 17% uczniów. Najczęstszą formą korzystania z urządzeń elektronicznych jest słuchanie muzyki, kontakt ze znajomymi, oglądanie filmów/seriali, nauka oraz korzystanie z portali społecznościowych. Badanie ankietowe pokazało, że bezpośredni kontakt z grami za pieniądze miał co trzeci pabianicki uczeń, tj. 41%. Co trzeci uczeń nie grał w gry za pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy (35% spośród osób grających w gry za pieniądze), natomiast znaczny odsetek przyznał się, że obstawiał je do 5 razy (47% spośród osób grających w gry). Częściej niż 20 razy powyższe gry obstawiało 8% ankietowanych (spośród osób grających w gry). Większość tj. 94% uczniów nie doświadczyło poważnych problemów w związku z graniem w gry za pieniądze, natomiast największa część, która odpowiedziała twierdząco na to pytanie doznała problemów finansowych - 5%.

b) Analiza danych pozyskanych od instytucji realizujących działania edukacyjne, profilaktyczne, pomocowe i prewencyjne na terenie Pabianic.

Poniżej przedstawiono dane z ostatnich trzech lat dotyczące realizacji oferty pomocowej na terenie miasta.

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pabianicach (MKRPA)

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pabianicach realizuje zadania zawarte w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, m.in. prowadzi kontrole przestrzegania zasad sprzedaży napojów alkoholowych przez te placówki.

Tab. 1. Działania realizowane przez MKRPA

MKRPA	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Liczba przeprowadzonych rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu i ich rodzinami	285	265	268
Liczba rodzin objętych pomocą MKRPA	95	93	97
Liczba kontroli punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych	83	25	76
Liczba wniosków skierowanych do Sądu o nałożenie obowiązku leczenia odwykowego wobec osób, które nie wyrażają zgody na podjęcie dobrowolnego leczenia	67	52	44

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Powyższe zestawienie jednoznacznie wskazuje, że w 2021 roku, wzrosła liczba kontroli punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych, co może być związane ze zdjęciem obostrzeń wynikających z pandemii COVID-19. Pozostałe dane utrzymują się na podobnym poziomie.

Tab. 2. Pozostałe działania realizowane przez MKRPA

MKRPA	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Liczba wniosków o nałożenie obowiązku leczenia odwykowego, które wpłynęły do MKRPA	97	104	109
Liczba osób skierowanych na badania	62	69	54
Liczba opinii wydanych przez biegłych	29	17	19

Liczba „Niebieskich Kart”	8	0	3
Udział w grupach roboczych Zespołu Interdyscyplinarnego	90	65	50
Liczba kontroli z uwagi na naruszenie prawa	8	5	20
Liczba wydanych pozytywnych opinii dot. zgodności lokalizacji z uchwałą Rady Miejskiej	37	44	48

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Z przedstawionych danych wynika, że w 2021 r. wzrosła liczba kontroli z uwagi na naruszenie prawa, natomiast pozostałe dane utrzymują się na podobnym poziomie.

Pabianickie Centrum Psychiatryczne Pabianickiego Centrum Medycznego Sp. z o.o.

Działania terapeutyczne skierowane do osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych oraz ich bliskich realizowane są przez Poradnię Leczenia Uzależnień Pabianickiego Centrum Psychiatrycznego.

Oferta obejmuje wsparcie zarówno w formie indywidualnej jak i grupowej oraz realizację rekomendowanego programu terapeutycznego „CANDIS” skierowanego do osób uzależnionych od przetworów konopi indyjskich.

Tab. 3. Świadczenia gwarantowane finansowane przez NFZ

Problemy alkoholowe	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Liczba osób, które korzystały z psychoterapii grupowej, indywidualnej i rodzinnej	237	264	125
Liczba osób leczonych w warunkach ambulatoryjnych (w Poradni Leczenia Uzależnień)	329	263	291
Problemy narkotykowe	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Liczba osób w psychoterapii indywidualnej	54	79	95
Liczba osób w psychoterapii grupowej	10	18	0
Liczba osób w psychoterapii indywidualnej (Program „CANDIS”)	5	4	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCM Sp. z o.o.

Z danych przedstawionych w tabeli wynika, że w 2021 r. liczba pacjentów z problemem alkoholowym korzystających z psychoterapii znacznie zmalała, natomiast liczba osób z problemem narkotykowym wzrosła. Działania terapeutyczne w 2021 roku, ze względu na trwającą pandemię COVID -19, nadal były realizowane wyłącznie w formie indywidualnej.

Miejskie Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach (MCPS)

Celem działalności MCPS jest wspieranie osób i rodzin w trudnych sytuacjach życiowych. Rodziny korzystające z systemu pomocy obarczone są niejednokrotnie wieloma trudnościami m.in. wynikającymi z nadużywania substancji psychoaktywnych lub/i czynności.

Wydział Pomocy Środowiskowej Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach

Zadaniem Wydziału Pomocy Środowiskowej jest pomoc w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych oraz zapobieganie wykluczeniu społecznemu poprzez wstępną diagnozę problemową, wsparcie finansowe i informacyjne, pracę socjalną oraz odpowiednie pokierowanie osoby uzależnionej w celu pozyskania pomocy specjalistycznej.

Tab. 4. Rodziny z problemem uzależnień objęte pomocą społeczną

Wsparcie rodzin z problemem alkoholowym	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Liczba rodzin z problemem alkoholowym, którym udzielono wsparcia w postaci pracy socjalnej oraz finansowej.	25	18	10
Wsparcie rodzin z problemem narkotykowym	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Liczba osób używających narkotyków/dopalaczy korzystających ze wsparcia.	10	5	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MCPS

Z powyższego zestawienia wynika, że w 2020 r. i 2021 r. zanotowano spadek liczby rodzin objętych wsparciem z powodu trudnej sytuacji życiowej wynikającej z uzależnienia od alkoholu. Zmiana ta prawdopodobnie wynikała z wprowadzonych obostrzeń epidemiologicznych na terenie kraju.

W ramach Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w 2021 r. działały również punkty konsultacyjne, których oferta skierowana była zarówno do dorosłych jak i niepełnoletnich użytkowników alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz ich bliskich.

Oferta punktów realizowana była poprzez konsultacje indywidualne o charakterze diagnostycznym, motywującym do podjęcia leczenia, wspierającym oraz informacyjnym, psychoedukacyjnym i interwencyjnym.

Tab. 5. Konsultacje udzielone w punktach konsultacyjnych

Punkt Konsultacyjny ds. Problemów Alkoholowych	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Liczba osób, którym udzielono pomocy w Punkcie Konsultacyjnym ds. Problemów Alkoholowych	113	71	82
Liczba konsultacji indywidualnych dla osób pijących w sposób ryzykowny i szkodliwy	441	308	394
Liczba spotkań grupowego programu edukacyjnego dla osób pijących w sposób ryzykowny i szkodliwy	293	0	0
Punkt Konsultacyjny ds. Problemów Narkotykowych, HIV i AIDS	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Liczba osób objętych wsparciem (osoby używające substancji psychoaktywnych, niepełnoletnie używające alkoholu oraz ich bliscy)	111	90	110
Ogólna liczba konsultacji udzielonych w ramach oferty punktu	546	462	350
Liczba konsultacji udzielonych w ramach programu „Pomarańczowa Linia” wobec rodziców dzieci upijających się	120	100	108

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MCPS

Przedstawione w tabeli dane utrzymują się na podobnym poziomie. Brak spotkań grupowych skierowanych do osób pijących w sposób ryzykowny lub szkodliwy w 2020 i 2021 roku wynika z pandemii COVID-19 oraz obostrzeń z nią związanych.

Kolejnym punktem realizującym działania wspierające był w 2021 r. Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy, który oferował specjalistyczne poradnictwo dla osób doznających przemocy (zarówno dorosłych jak i dzieci) m.in. poradnictwo prawne, psychologiczne, pedagogiczne.

Tab.6. Liczba konsultacji indywidualnych udzielonych przez Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy

Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Konsultacje indywidualne dla członków rodzin z problemem alkoholowym w rodzinie	302	297	302

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Punktu Konsultacyjnego ds. Przemocy

Z powyższego zestawienia wynika, że liczba konsultacji indywidualnych z członkami rodzin, w których występuje problemem alkoholowy od trzech lat utrzymuje się na podobnym poziomie.

Klub Integracji Społecznej

Klub Integracji Społecznej realizuje działania mające na celu m.in. minimalizowanie skutków długotrwałego bezrobocia, kształtowanie poczucia odpowiedzialności i obowiązkowości, kształtowanie umiejętności w zakresie kompetencji społecznych, kształtowanie postawy samodzielności w poszukiwaniu zatrudnienia oraz poruszania się po rynku pracy.

Tab. 7. Osoby objęte wsparciem Klubu Integracji Społecznej

Klub Integracji Społecznej	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Liczba osób skierowanych do prac społecznie użytecznych (w tym z problemem alkoholowym)	121 (20)	98 (15)	75 (26)
Liczba klientów Klubu Integracji Społecznej (w tym z problemem alkoholowym)	170 (30)	120 (20)	119 (47)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MCPS

Spadek liczby klientów Klubu Integracji Społecznej w stosunku do roku 2019 był związany z wprowadzeniem obostrzeń wynikających z pandemii COVID-19.

Placówka Wsparcia Dziennego „JUNIOR”

Placówka Wsparcia Dziennego „JUNIOR” funkcjonuje w strukturach Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej. Jej oferta skierowana jest do dzieci w wieku 7 – 18 lat oraz ich bliskich.

Tab. 8. Dane dot. działalności Placówki Wsparcia Dziennego „JUNIOR”

PWD „JUNIOR”	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Liczba dzieci uczęszczających do PWD, (w tym dzieci z rodzin z problemem alkoholowym)	62 (16)	37 (19)	44 (11)
Liczba rodzin objętych pomocą (w tym rodzin z problemem alkoholowym)	47 (11)	27 (13)	31 (9)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MCPS

W związku z obowiązującym w 2020 r. i 2021 r. stanem epidemiologicznym oraz wynikającymi z niego obostrzeniami część działań oferowanych przez placówkę była zawieszona, a część realizowana w formie zdalnej. W roku 2021 r. więcej dzieci uczęszczało do placówki niż w roku 2020. W 2021 roku odnotowano spadek liczby podopiecznych z rodzin z problemem alkoholowym.

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Na terenie miasta działa Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, którego zadaniem jest rozeznanie sytuacji przemocy w rodzinie w sytuacji zawiadomienia podejrzenia jej występowania, monitoring sytuacji, zaproponowanie adekwatnego planu pomocy oraz podejmowanie działań interwencyjnych.

Przemoc w rodzinie niejednokrotnie związana jest z używaniem przez członka rodziny alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych. Poniżej przedstawiono dane obrazujące skalę zjawiska.

Tab. 9. Dane dotyczące osób stosujących przemoc w rodzinie w latach 2019-2021

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Liczba konsultacji dla członków rodzin z problemem alkoholowym w rodzinie	88	80	52
Liczba sporządzonych procedur „Niebieskie Karty” w rodzinach, w których współwystępuje problem alkoholowy	69	57	43
Liczba utworzonych grup roboczych zajmujących się rodzinami z problemem alkoholowym	62	52	54

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zespołu

Dane przedstawione w powyższej tabeli wskazują, że liczba zgłoszonych przypadków przemocy w rodzinie powiązanych z nadużywaniem alkoholu wykazuje od 2019 r. tendencję spadkową.

Straż Miejska w Pabianicach

Straż Miejska na podstawie pozyskiwanych informacji systematycznie aktualizuje mapę miejsc zagrożonych łamaniem ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, zjawiskiem handlu, produkcji i używania dopalaczy, przeprowadza kontrole prewencyjne w punktach o wzmożonym zagrożeniu występowania zachowań ryzykownych oraz podejmuje interwencje wobec osób spożywających alkohol w miejscach publicznych.

Tab.10. Liczba działań prewencyjnych podjęte przez Straż Miejską w Pabianicach

Interwencje wobec osób spożywających alkohol w miejscu publicznym	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Liczba osób pouczonych	175	83	69
Liczba osób ukaranych mandatem	115	117	99
Liczba osób, wobec których skierowano do sądu wnioski o ukaranie	5	9	16
Działania w zakresie problemów narkotykowych	2019 r.	2020 r.	2021 r.
<i>Systematyczne kontrole prewencyjne miejsc podejrzanych o handel bądź produkcję „dopalaczy”, nowych substancji psychoaktywnych, narkotyków oraz podejmowanie adekwatnych działań interwencyjnych.</i>			
Liczba kontroli	1.401	1.410	430

Liczba kontrolowanych miejsc	29	24	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej w Pabianicach

Przedstawione w tabeli dane wskazują na spadek w 2021 r. liczby osób pouczonych i ukaranych mandatem oraz wzrost liczby osób, wobec których skierowano wnioski do sądu o ukaranie.

Funkcjonariusze prowadzili systematyczne kontrole w okolicach pabianickich szkół, parków, skwerów oraz galerii handlowych. Spadek liczby kontroli przeprowadzonych w 2021 r. wynika z obostrzeń związanych z pandemią COVID-19 oraz z braków kadrowych.

Komenda Powiatowa Policji w Pabianicach

Komenda Powiatowa Policji jest instytucją realizującą swoje działania na terenie całego powiatu jednak pozyskane dane mogą pokazać w jakim kierunku zmierza sytuacja dotycząca przestępczości alkoholowej i narkotykowej na terenie naszego miasta.

Na terenie Pabianic, w 2021 r. ujawniono 698 wykroczeń naruszających przepisy z ustawy o wychowaniu w trzeźwości, nałożono 239 mandatów karnych, zastosowano 445 pouczeń, sporządzono 14 wniosków o ukaranie do Sądu oraz ujawniono 15 osób nieletnich pod wpływem alkoholu.

Ponadto w 2021 r. ujawniono 41 nowych postępowań dotyczących posiadania narkotyków wobec 36 osób oraz 44 nowe postępowania dotyczące uprawy, posiadania, udzielania i produkcji nielegalnych substancji psychoaktywnych wobec 37 osób.

V. Ograniczenie dostępności napojów alkoholowych

W myśl art. 2 ust. 1 pkt 4 Ustawy zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, w szczególności poprzez ograniczenie dostępności alkoholu. Wynikające z powyższego przepisu zobowiązanie do uwzględnienia w Programie działań w zakresie zmniejszenia dostępności fizycznej alkoholu służy realizacji celu operacyjnego 2: „*Profilaktyka uzależnień*” wskazanego w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021 - 2025.

W celu realizacji powyższego oraz mając na uwadze przede wszystkim zdrowie swoich mieszkańców Miasto Pabianice podejmuje działania w ramach polityki społecznej w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi m.in. poprzez fizyczne ograniczenie dostępności napojów alkoholowych na terenie Miasta.

Z uwagi na powyższe zostały podjęte stosowne działania o charakterze legislacyjnym.

W dniu 24 czerwca 2020 r. Rada Miejska w Pabianicach podjęła uchwałę nr XX/240/20 zmieniającą uchwałę nr LVII/733/18 z dnia 26 lipca 2018 r. w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie Miasta Pabianic.

Tab. 11. Liczba obowiązujących zezwoleń w roku 2020 i 2021

Rodzaj zezwoleń według zawartości alkoholu	Zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia:					
	poza miejscem sprzedaży (handel)			w miejscu sprzedaży (gastronomia)		
	limit zgodnie z uchwałą z 2020 r.	stan na 31.12.2020 r.	stan na 31.12.2021 r.	limit zgodnie z uchwałą z 2020 r.	stan na 31.12.2020 r.	stan na 31.12.2021 r.
do 4,5% oraz piwo	150	125	126	70	47	43
4,5% -18%	135	115	118	45	26	22
powyżej 18%	135	116	117	45	24	20
Razem:	420	356	361	160	97	85

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Spraw Społecznych i Gospodarczych Urzędu Miejskiego w Pabianicach

Analiza powyższych danych pokazuje, że w latach 2020 i 2021 liczba obowiązujących zezwoleń wydanych dla placówek handlowych utrzymuje się na podobnym poziomie (wg stanu na dzień 31.12.2020 r. - 356 placówek handlowych, wg stanu na dzień 31.12.2021 r. - 361 placówek). Widoczny jest spadek liczby

obowiązujących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych wydanych dla placówek gastronomicznych. Na koniec roku 2020 r. na terenie miasta działało 97 placówek gastronomicznych, a na koniec 2021 r. - 85.

Tab.12. Liczba wydanych zezwoleń w latach 2020 i 2021

Rodzaj zezwoleń wg zawartości alkoholu	Zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia			
	poza miejscem sprzedaży (handel)		w miejscu sprzedaży (gastronomia)	
	2020	2021	2020	2021
do 4,5% oraz piwo	26	28	10	14
powyżej 4,5% do 18%	25	27	7	8
powyżej 18%	25	25	4	6
Razem:	76	80	21	28

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Spraw Społecznych i Gospodarczych Urzędu Miejskiego w Pabianicach

Powyższe zestawienie pokazuje nieznaczny wzrost wydanych zezwoleń zarówno dla placówek handlowych jak i gastronomicznych w analizowanym okresie. W 2020 r. dla placówek handlowych wydano 76 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia, w 2021 r. - 80. W 2021 r. wydano 28 zezwoleń, tj. 7 więcej niż w roku 2020.

Tab. 13. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w latach 2018 - 2021

	Punkty sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia:		
	poza miejscem sprzedaży (handel)	w miejscu sprzedaży (gastronomia)	razem
Stan na 31.12.2018 r.	133	62	195
Stan na 31.12.2019 r.	129	59	188
Stan na 31.12.2020 r.	128	56	184
Stan na 31.12.2021 r.	131	43	174

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Spraw Społecznych i Gospodarczych Urzędu Miejskiego w Pabianicach

Powyższa tabela pokazuje tendencję spadkową placówek prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych. Według stanu na dzień 31.12.2018 r. na terenie miasta sprzedaż napojów alkoholowych prowadziło 195 placówek, w tym 133 placówki handlowe i 62 placówki gastronomiczne. Na dzień 31.12.2019 r. działało na terenie Pabianic 188 placówek prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych, w tym 129 placówek handlowych i 59 gastronomicznych. Odpowiednio na koniec 2020 r. – 184 placówki, w tym 128 handlowych i 56 gastronomicznych, na koniec 2021 r. - 174 placówki, w tym - 131 handlowych i 43 gastronomiczne.

Zasady usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie Miasta Pabianic określa uchwała nr LVII/733/18 Rady Miejskiej w Pabianicach z dnia 26 lipca 2018 roku, zgodnie z którą:

1. Miejsca sprzedaży i podawania napojów alkoholowych nie mogą być usytuowane w odległości mniejszej niż 100 metrów od:

- 1) szkół, w tym szkół artystycznych;
- 2) przedszkoli;
- 3) placówek wsparcia dziennego w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- 4) placówek opiekuńczo-wychowawczych;
- 5) Ośrodka Profilaktyki i Integracji Społecznej (od 2022 roku - Wydział Profilaktyki i Wspierania Rodziny Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach).

2. Odległość, o której mowa w ust. 1, mierzona jest najkrótszą drogą wzdłuż osi ciągów komunikacyjnych dla ruchu pieszych, od głównych drzwi wejściowych do obiektów, o których mowa w ust. 1, do głównych drzwi wejściowych miejsc sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży.

Ponadto w Pabianicach obowiązuje uchwała Nr LVII/732/18 z dnia 26 lipca 2018 r. w sprawie wprowadzenia odstępstwa od zakazu spożywania napojów alkoholowych na terenie Miasta Pabianic (uprawnienie wynikające z art. 14 ust. 2b Ustawy). Jako miejsca objęte odstępstwem od zakazu wskazano

tereny, na których najczęściej odbywają się w mieście festyny i imprezy kulturalno-rozrywkowe oraz co do których nie było dotąd zastrzeżeń służb odpowiedzialnych za utrzymanie porządku publicznego. Odstępstwo dotyczy 4 lokalizacji:

- 1) Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji (obręb: P-13, nr działki 217);
- 2) Placu Stary Rynek (obręb: P-13, nr działki 25/5);
- 3) Parku im. J. Słowackiego (obręb: P-9, nr działki 193/4);
- 4) Parku Wolności (obręb: P-5, nr działki 9/4).

Na terenie Miasta nie wprowadzono wskazanych w Ustawie fakultatywnych rozwiązań ograniczających dostępność alkoholu:

- 1) ograniczenie sprzedaży napojów alkoholowych w godzinach nocnych (art. 12 ust. 4 Ustawy)
- 2) czasowy lub stały zakaz sprzedaży, podawania, spożywania oraz wnoszenia napojów alkoholowych (art. 14 ust. 6 Ustawy).

VI. Zasoby miasta w zakresie działań profilaktycznych i naprawczych

Podmioty świadczące wsparcie osobom dotkniętym problemem alkoholowym na terenie Pabianic:

- 1) Miejskie Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach, ul. Gdańska 7, Partyzancka 31;
- 2) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pabianicach, ul. Partyzancka 31;
- 3) Pabianickie Centrum Medyczne Sp. z o.o., ul. Jana Pawła II 68;
- 4) placówki realizujące i koordynujące rekomendowane programy profilaktyczne, terapeutyczne oraz inne działania z zakresu profilaktyki na terenie miasta.

Miejskie Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach (MCPS) posiada zasoby umożliwiające organizację działań w zakresie ograniczania problemów społecznych, zdrowotnych, finansowych wywołanych nadużywaniem substancji psychoaktywnych i czynności oraz przemocą w rodzinie. Oferta MCPS jest kompleksowa, co oznacza, że skierowana jest zarówno do osób dorosłych, niepełnoletnich używających alkoholu i/lub innych substancji psychoaktywnych jak i ich bliskich oraz obejmuje różne aspekty ich funkcjonowania.

Wydział Profilaktyki i Wspierania Rodziny

Wydział Profilaktyki i Wspierania Rodziny powstał w 2022 r. z przekształcenia Ośrodka Profilaktyki i Integracji Społecznej, z którego wyodrębniono Klub Integracji Społecznej.

Wydział składa się z Sekcji do spraw Profilaktyki (punkty konsultacyjne, psycholog, prawnik), Sekcji do spraw Rodziny (asystenci rodziny, pracownicy socjalni).

W ramach Wydziału działa Punkt Konsultacyjny do spraw Uzależnień, którego oferta skierowana jest zarówno do dorosłych jak i niepełnoletnich osób: eksperymentujących, nadużywających, używających w sposób szkodliwy, bądź uzależnionych od alkoholu i/lub innych substancji psychoaktywnych, czynności. Działania realizowane są poprzez wstępną diagnozę problemową, konsultacje informacyjno – edukacyjne, psychoedukacyjne, motywujące do podjęcia leczenia oraz podtrzymania trzeźwości, wspólne z klientem opracowanie planu pomocy i przekierowanie do odpowiedniej placówki terapeutycznej.

Pomocą objęte są całe rodziny, w których występują problemy uzależnień. Działania mają na celu objęcie adekwatnym do sytuacji wsparciem poszczególnych ich członków, pogłębienie ich wiedzy w zakresie problemów wynikających z nadużywania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz kształtowanie kompetencji psychospołecznych wzmacniających umiejętności zaradcze pozwalające na wprowadzenie pozytywnych zmian i poprawy sytuacji życiowej.

Powyższe działania realizowane są głównie w formie konsultacji indywidualnych (np. w ramach programu „Pomarańczowa Linia” - skierowanego do dzieci pijących alkohol i ich bliskich czy spotkań motywujących do podjęcia leczenia) oraz adekwatnie do potrzeb spotkań grupowych, warsztatowych (np. realizacja rekomendowanego programu „FRED GOES NET” lub programu psychoedukacyjnego skierowanego do dorosłych członków rodzin użytkowników alkoholu lub/i innych substancji).

Ponadto oferta punktu skierowana jest do wszystkich mieszkańców Pabianic i realizowana poprzez działania informacyjno - edukacyjne w zakresie profilaktyki uzależnień, HIV i AIDS, promocji zdrowego stylu życia, konstruktywnych form spędzania czasu wolnego, środowiskowe działania profilaktyczne, organizację i realizację miejskich kampanii społecznych. Punkt konsultacyjny realizuje też działania skierowane do szkół miejskich oraz grup zawodowych działających w obszarze profilaktyki, wsparcia, leczenia i terapii monitorując realizację rekomendowanych programów profilaktycznych, podejmując działania interwencyjne w szkołach miejskich oraz poprzez organizację szkoleń, konferencji, spotkań międzyinstytucjonalnych, promocję na terenie miasta standardów jakości w profilaktyce uzależnień wypracowanych i zalecanych przez instytucje centralne.

Działania pomocowe realizowane są w oparciu o zalecane metody, techniki pracy, dostosowane do potrzeb i możliwości klientów np. dialog motywujący, elementy terapii poznawczo – behawioralnej i systemowej oraz interwencję kryzysową.

Jednym z priorytetów jest wsparcie dzieci z rodzin obarczonych problemami uzależnień poprzez ich udział w programie socjoterapeutycznym. Pomoc ta obejmuje trzy wymiary: terapeutyczny (praca nad emocjami), rozwojowy (nabywanie umiejętności psychospołecznych), edukacyjny (zdobycie określonej wiedzy) zgodnie z rekomendacjami instytucji centralnych. Program realizowany jest w formie grupowej oraz poprzez konsultacje indywidualne zarówno z dziećmi jak i ich opiekunami prawnymi.

Ponadto w strukturze Wydziału funkcjonuje Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy, którego oferta skierowana jest do osób dotkniętych przemocą domową. W ramach oferty klienci mogą skorzystać z konsultacji ze specjalistą w zakresie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie, ze wsparcia psychologicznego, prawnego oraz pedagogicznego.

Powyżej przedstawiona oferta punktów, programów realizowana jest przez wykwalifikowaną kadrę, w skład której wchodzi: instruktor terapii uzależnień, pedagogi i psycholog (socjoterapeuci, interwencji kryzysowi, certyfikowany specjalista w zakresie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie, profilaktycy - realizatorzy rekomendowanych programów, edukatorzy z zakresu uzależnień w tym behawioralnych oraz HIV i AIDS) oraz prawnik. Osoby zatrudnione w wydziale systematycznie pogłębiają swoją wiedzę i kompetencje zawodowe poprzez udział w szkoleniach i konferencjach.

Wydział współpracuje z instytucjami miejskimi, wojewódzkimi i centralnymi będąc nieoderwaną częścią pabianickiego systemu wsparcia.

Należy zaznaczyć, że pedagodzy w nim zatrudnieni tworzą, koordynują miejskie programy z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie.

Wydział Pomocy Środowiskowej

Wydział Pomocy Środowiskowej Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach podejmuje działania w zakresie udzielania pomocy socjalnej oraz finansowej w rodzinach, w których występują problemy m.in. wynikające z używania substancji psychoaktywnych.

Pracownicy socjalni często dokonują wstępnej diagnozy problemowej w środowisku oraz przekierowują do adekwatnych instytucji w celu udzielenia wsparcia specjalistycznego.

Klub Integracji Społecznej

Celem głównym Klubu Integracji Społecznej jest reintegracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych zjawiskiem wykluczenia społecznego, których szanse na otwartym rynku pracy są najmniejsze ze względu na niskie kwalifikacje oraz problemy z pełnoprawnym uczestnictwem w życiu społecznym i zawodowym. KIS prowadzi działania mające na celu m.in. minimalizowanie skutków długotrwałego bezrobocia, kształtowanie poczucia odpowiedzialności i obowiązkowości, kształtowanie umiejętności w zakresie kompetencji społecznych, kształtowanie postawy samodzielności w poszukiwaniu zatrudnienia oraz poruszania się po rynku pracy. Osoby z problemem uzależnienia mogą uzyskać wsparcie przy ubieganiu się o podjęcie pracy np. poprzez pomoc przy tworzeniu dokumentów aplikacyjnych, jak i w przygotowaniu do rozmowy kwalifikacyjnej. Klienci Klubu Integracji Społecznej są kierowani do programu prac społecznie użytecznych.

Oferta skierowana jest do bezrobotnych podopiecznych Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy jako bezrobotni bez prawa do zasiłku oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym (w tym osób z problemem uzależnienia).

Klub realizuje ofertę w kontakcie indywidualnym (zgłoszenie, kontrakt, ankieta zawodowa, CV, wsparcie psychologa – doradcy zawodowego) oraz grupowym (szkolenia zawodowe, szkolenia BHP).

W Klubie zatrudnieni są wyspecjalizowani konsultanci z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej. Klub realizuje również szereg projektów w ramach, których podopieczni mogą skorzystać z wsparcia specjalistów: prawnika, psychologa oraz terapeuty uzależnień. Ponadto biorą udział w szkoleniach kompetencyjnych i zawodowych oraz stażach zawodowych.

Placówka Wsparcia Dziennego „JUNIOR”

Podopieczni ww. placówki to dzieci i młodzież w wieku 7-18 lat, których dotyczą różnorakie problemy rodzinne, społeczne oraz szkolne. PWD "JUNIOR" prowadzi zajęcia profilaktyczne, edukacyjne, kompensacyjno-wyrównawcze, pomaga w nauce i nadrabianiu zaległości w szkole. Organizuje akcje profilaktyczne, warsztaty ze specjalistami, rozwija zainteresowania i uzdolnienia dzieci poprzez organizację m.in. zajęć plastycznych, teatralnych, komputerowych, sportowych. Zadaniem placówki jest organizacja czasu wolnego od zajęć szkolnych i promocja zdrowego trybu życia. Działania przez nią realizowane kładą nacisk na prawidłowy rozwój społeczny dzieci, aby potrafiły rozróżnić zachowania dobre od tych społecznie nieakceptowanych. Ponadto w placówce realizowany jest program socjoterapeutyczny „Tratwa”, którego celem jest korygowanie funkcjonowania dzieci, eliminowanie zaburzeń zachowania oraz wspieranie dzieci w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach życiowych, a także pomoc w przywracaniu prawidłowej funkcji rodziny poprzez wspomaganie rodziców w rozwiązywaniu ich problemów osobistych oraz wychowawczych. Od października 2017 r. Placówka realizuje również program socjoterapeutyczny „Rodzina Miśków”, stworzony przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W celu poszerzenia i podnoszenia jakości oferty pomocy psychologicznej, socjoterapeutycznej i opiekuńczej dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym dyżury pełni psycholog. Podczas dyżurów prowadzone są warsztaty dla dzieci oraz indywidualne spotkania z dziećmi i rodzicami. Placówka organizuje co roku spotkania integrujące, imprezy okolicznościowe oraz ferie zimowe i letnie półkolonie.

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pabianicach została powołana w celu inicjowania działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu, a także do podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego.

Do zadań MKRPA należy w szczególności:

- 1) podejmowanie czynności zmierzających do objęcia leczeniem osób uzależnionych od alkoholu, w tym:
  - a) inicjowanie i prowadzenie spotkań motywujących osoby uzależnione, kierowanie na badanie przez biegłych w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego,
  - b) przygotowanie dokumentacji związanej z postępowaniem sądowym w przedmiocie zastosowania obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu w zakładzie lecznictwa odwykowego i złożenie wniosku do sądu o wszczęcie postępowania,
  - c) kierowanie do Sądu wniosków o wszczęcie postępowania w sprawie zastosowania obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu w zakładzie lecznictwa odwykowego;
- 2) opiniowanie wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w przedmiocie zgodności lokalizacji punktu sprzedaży z zasadami usytuowania na terenie Miasta Pabianic miejsc sprzedaży napojów alkoholowych oraz warunków sprzedaży tych napojów;
- 3) inicjowanie pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie, wobec rodzin, w których występują problemy alkoholowe;
- 4) współdziałanie z władzami publicznymi, instytucjami oraz organizacjami społecznymi w zakresie promocji trzeźwego stylu życia i wartości abstynencji oraz rozwiązywania problemów alkoholowych;
- 5) kontrolowanie sprzedawców napojów alkoholowych w zakresie przestrzegania ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- 6) inicjowanie innych przedsięwzięć z zakresu rozwiązywania problemów alkoholowych oraz wykonywanie innych czynności określonych przepisami prawa.

Zasady wynagradzania członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Za udział w posiedzeniach i pracach MKRPA wszystkim członkom Komisji, w tym Przewodniczącemu i Sekretarzowi, przysługuje wynagrodzenie w wysokości:

1) 300,00 zł brutto za udział w posiedzeniach plenarnych, motywujących, dyżurach oraz innych działaniach związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu;

2) 80,00 zł brutto za udział w kontroli 1 punktu sprzedaży napojów alkoholowych oraz w kontroli lokalizacji punktu w celu zaopiniowania wniosku o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Podstawę do wypłaty wynagrodzenia stanowi podpisany przez Przewodniczącego lub Sekretarza wykaz podjętych działań sporządzony na podstawie załączonych list obecności.

Wynagrodzenie wypłacane jest członkom Komisji przelewem na rachunek bankowy w terminie do 15-tego dnia miesiąca za miesiąc poprzedni.

Pabianickie Centrum Medyczne Sp. z o.o.

W strukturach Pabianickiego Centrum Medycznego Sp. z o.o. funkcjonuje Pabianickie Centrum Psychiatryczne, które prowadzi Poradnię Leczenia Uzależnień. Podstawowym celem poradni jest prowadzenie programu terapeutycznego, mającego na celu zmiany w funkcjonowaniu pacjentów. Pacjenci mogą skorzystać z zajęć grupowych oraz indywidualnych konsultacji z wykwalifikowanym personelem terapeutycznym i lekarskim. W poradni prowadzone są również sesje psychoterapii i poradnictwo dla rodzin pacjentów uzależnionych od alkoholu. Program zajęć konstruowany jest w oparciu o obowiązujące w lecznictwie odwykowym standardy.

W poradni zatrudniony jest wykwalifikowany personel: lekarz psychiatra, instruktorzy i specjaliści psychoterapii uzależnień, psychologowie.

Rekomendowane programy profilaktyczne, terapeutyczne oraz inne działania z zakresu profilaktyki realizowane na terenie miasta

Działania profilaktyczne na terenie Pabianic od lat realizowane są zgodnie ze standardami profilaktyki uzależnień opracowanymi przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii oraz wytycznymi Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (od 2022 r. instytucje te zostały przekształcone w Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom) i Ośrodka Edukacji Narodowej.

Wydział Profilaktyki i Wspierania Rodziny Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej organizuje szkolenia dla realizatorów programów profilaktycznych na poziomie profilaktyki uniwersalnej, oraz nadzoruje ich merytoryczną realizację.

Obecnie na terenie miasta wdrożone są programy na każdym poziomie profilaktyki.

Promocja zdrowia psychicznego oraz profilaktyka uniwersalna (programy wdrażane i realizowane przez pabianickie szkoły podstawowe):

1) program promocji zdrowia psychicznego i profilaktyki uniwersalnej „**Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej**”. Celem programu jest rozwijanie w dzieciach podstawowych umiejętności społecznych i emocjonalnych wśród dzieci w wieku 8-12 lat oraz przygotowanie do radzenia sobie z trudnościami. Program składa się z 10 części tematycznych, które koncentrują się na kształtowaniu pozytywnych postaw i zachowań, poprzez rozwijanie odporności psychicznej oraz optymistycznego podejścia do życia;

2) program „**Przyjaciele Zippiego**” - ma na celu promocję zdrowia psychicznego dla dzieci w wieku 5-8 lat. Kształtuje i rozwija umiejętności psychospołeczne u małych dzieci. Uczy różnych sposobów radzenia sobie z trudnościami i wykorzystywania nabytych umiejętności w codziennym życiu oraz doskonali relacje dzieci z innymi ludźmi. Nie koncentruje się on na dzieciach z konkretnymi problemami czy trudnościami, ale promuje zdrowie emocjonalne wszystkich małych dzieci;

3) profilaktyczny program **Unplugged** - adresowany do młodzieży w wieku 12-14 lat. Program jest realizowany w klasach szkolnych, w formie 12 jednogodzinnych zajęć lekcyjnych oraz 3 spotkań dla rodziców uczniów uczestniczących w programie.

Profilaktyka selektywna i wskazująca:

1) program wczesnej interwencji **Fred goes Net**, realizowany przez Miejskie Centrum Pomocy Społecznej – oparty jest na metodzie krótkiej interwencji profilaktycznej, prowadzony jest w formie warsztatów z wykorzystaniem metod i założeń dialogu motywującego. Program skierowany jest do osób w wieku 13-21 lat, używających narkotyków, „dopalaczy”, alkoholu w sposób okazjonalny lub szkodliwy (nieuzależnionych);

2) program **CANDIS**, realizowany przez Poradnię Leczenia Uzależnień w Pabianicach - indywidualny, krótkoterminowy program terapeutyczny dla osób mających problemy z powodu używania marihuany lub haszyszu.

Pozostałe działania edukacyjne i profilaktyczne

Działania z zakresu edukacji prozdrowotnej i prawnej na terenie Pabianic są realizowane przez Straż Miejską, Komendę Powiatową Policji oraz Powiatową Stację Sanitarno – Epidemiologiczną.

Pedagodzy i psycholodzy pabianickich szkół realizują szereg działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej opracowanych wg procedur wewnątrzszkolnych. Działania te obejmują zajęcia integrujące klasę, z zakresu komunikacji interpersonalnej w celu tworzenia pozytywnego klimatu szkoły. Ponadto uwzględniają zagadnienia z zakresu szeroko pojętej profilaktyki uzależnień oraz kształtowanie umiejętności, kompetencji psychospołecznych dzieci i młodzieży. Działalność merytoryczna placówek oświatowych w zakresie profilaktycznym wspierana jest przez pedagogów Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej.

Działania z zakresu profilaktyki selektywnej, skierowane do dzieci z grup ryzyka prowadzone są przez Placówkę Wsparcia Dziennego „JUNIOR”, program socjoterapeutyczny oraz konsultacje indywidualne realizowane są przez socjoterapeutę, pedagogów oraz psychologa Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe poprzez dożywianie, organizację konstruktywnych form spędzania czasu wolnego, działalność opiekuńczą, wspierającą, zajęcia socjoterapeutyczne oraz wsparcie pedagogiczne i psychologiczne.

Ponadto Miejskie Centrum Pomocy Społecznej posiada profil o charakterze informacyjno – edukacyjnym, na portalu społecznościowym „Facebook” oraz ściśle współpracuje w ramach realizacji kampanii miejskich ze Strażą Miejską, Komendą Powiatową Policji oraz Powiatową Stacją Sanitarno – Epidemiologiczną.

VII. Zasoby miasta w zakresie działań prewencyjnych oraz redukcji szkód

Straż Miejska w Pabianicach

Straż Miejska realizuje na terenie miasta działania edukacyjne i prewencyjne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom. Działania te skierowane są do ogółu mieszkańców, a duża ich część jest realizowana w pabianickich szkołach poprzez spotkania z dziećmi i ich rodzicami. Straż Miejska systematycznie monitoruje, uaktualnia mapę miejsc zagrożonych demoralizacją nieletnich oraz przestępczością narkotykową, przeprowadza ich kontrole oraz podejmuje adekwatne interwencje. Ponadto przedstawiciele Straży Miejskiej biorą czynny udział w miejskich kampaniach społecznych, imprezach, turniejach i konkursach realizowanych przez instytucje oświatowe, pomocowe i organizacje pozarządowe. Przedstawiciel Straży Miejskiej jest członkiem Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Straż Miejska ściśle współpracuje z Towarzystwem Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Pabianickie.

Działania z zakresu redukcji szkód, na terenie naszego miasta realizowane są przede wszystkim przez organizacje pozarządowe, związki wyznaniowe, które w swojej ofercie mają noclegownie, wydawanie darmowej żywności i odzieży, możliwość skorzystania z oferty higienicznej oraz wsparcia psychologicznego, duchowego.

Część z wyżej wymienionych organizacji ma w swojej ofercie grupy wsparcia, grupy AA oraz placówki terapeutyczne dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych.

Organizacje pozarządowe i podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

W Pabianicach działają organizacje pozarządowe i grupy abstynenckie, które są cennym zasobem przy realizacji działań w zakresie promocji zdrowia, przeciwdziałania uzależnieniom oraz redukcji szkód z nich wynikających. Do nich należą m.in.:

- 1) Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Pabianickie, ul. Tadeusza Kościuszki 22/26;
- 2) Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy "SZANSA", ul. Gdańska 7;
- 3) Stowarzyszenie "ORATORIUM – Przygoda Życia", ul. Marii Konopnickiej 39;

- 4) Fundacja "Rampa", ul. Poprzeczna 19-21;
- 5) Teen Challenge Chrześcijańska Misja Społeczna Oddział w Pabianicach, ul. Bohaterów 17;
- 6) pabianickie parafie i grupy AA.

VIII. Wnioski i rekomendacje

Wnioski

Wyniki badań przedstawione w raporcie „Diagnoza Społeczna Miasta Pabianic 2021” jednoznacznie wskazują:

- 1) głównymi substancjami psychoaktywnymi używanymi zarówno przez dorosłych jak i niepełnoletnich mieszkańców Pabianic są alkohol, nikotyna i przetwory konopi indyjskich, co jest trendem utrzymującym się od wielu lat i pokrywa się z tendencjami ogólnopolskimi;
- 2) wśród przebadanej młodzieży szkół ponadpodstawowych badania wykazały niewielką świadomość, co do szkodliwości alkoholu;
- 3) blisko połowa respondentów szkół ponadpodstawowych ocenia możliwość pozyskania napojów alkoholowych na terenie naszego miasta jako łatwą;
- 4) część respondentów przyznających się do używania alkoholu prowadzi pod jego wpływem pojazdy (aż 38% użytkowników) lub wykonuje obowiązki służbowe;
- 5) w naszym mieście obserwowane jest również zjawisko spożywania napojów alkoholowych przez kobiety w ciąży oraz niewystarczająca wiedza w tym temacie;
- 6) wśród niepełnoletnich mieszkańców zauważalna jest niedostateczna wiedza w zakresie szkodliwości papierosów elektronicznych;
- 7) niemal co czwarty mieszkaniec Miasta przyznał w badaniu, że zna na jego obszarze miejsca i osoby, gdzie możliwe jest zdobycie nielegalnych substancji;
- 8) coraz powszechniejsze na terenie Pabianic są problemy wynikające z uzależnień behawioralnych (czynnościowych), co jednoznacznie nasiliła sytuacja pandemii COVID – 19.

Ponadto:

- 1) obostrzenia wynikające z sytuacji pandemii wpłynęły niejednokrotnie na pogłębienie problemów emocjonalnych, psychologicznych, psychiatrycznych zarówno wśród dzieci, młodzieży, jak i dorosłych, o czym alarmują specjaliści. Pedagodzy pabianickich szkół oraz przedstawiciele instytucji pomocowych z terenu miasta zgłaszają niedostateczny dostęp do bezpłatnej pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej w szczególności w sytuacjach kryzysowych oraz brak oferty psychiatry dziecięcego i psychoterapii rodzinnej. Taka sytuacja może w konsekwencji nasilić występowanie zachowań ryzykownych;
- 2) raport ogólnopolski oraz obserwacje lokalnych specjalistów nadal wskazują na niedostateczną edukację, profilaktykę rodziców, dorosłych, co jest niezbędne do kształtowania postaw prospołecznych oraz pożądanych postaw wychowawczych.

Rekomendacje - Zalecenia do Programu

Analiza danych pozyskanych od instytucji oraz wnioski sformułowane na podstawie Diagnozy nasuwają następujące rekomendacje do programu.

Zaleca się:

- 1) zintensyfikowanie działań mających na celu podniesienie jakości funkcjonowania psychicznego mieszkańców Pabianic m.in. poprzez zwiększanie odporności dzieci i młodzieży na negatywne skutki sytuacji kryzysowych;
- 2) promocję, kształtowanie postaw prozdrowotnych, prospołecznych poprzez wzmocnienie czynników chroniących oraz ograniczanie czynników ryzyka w celu opóźnienia inicjacji alkoholowej, narkotykowej oraz związanej z wyrobami tytoniowymi oraz e- papierosami;
- 3) wdrażanie programów promocji zdrowia psychicznego skierowanych do profilowanych grup odbiorców;

- 4) poszerzenie oferty programów rekomendowanych z zakresu profilaktyki uzależnień oraz liczby ich realizatorów;
- 5) dostosowanie wdrażanych działań do standardów profilaktyki poprzez edukację, specjalistyczne szkolenia dla realizatorów tych działań;
- 6) poszerzenie i udoskonalenie oferty pomocowej na terenie miasta skierowanej zarówno do użytkowników substancji psychoaktywnych, osób nadużywających czynności jak i mającej na celu objęcie kompleksowym wsparciem pabianiczian w kryzysie;
- 7) poszukiwanie nowatorskich rozwiązań mających na celu dotarcie do dorosłych mieszkańców, w tym rodziców;
- 8) inicjowanie i rozwijanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze uzależnień;
- 9) szkolenia i kursy mające na celu podnoszenie kompetencji zatrudnionej kadry;
- 10) prowadzenie kampanii informacyjnych o konsekwencjach prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz podejmowanie działań mających na celu zmianę przekonań i postaw uczestników ruchu drogowego poprzez wzmacnianie postawy braku tolerancji dla spożywania alkoholu wśród osób kierujących pojazdami;
- 11) prowadzenie działań edukacyjnych, kampanii informacyjnych dotyczących negatywnych konsekwencji używania alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnej przez kobiety w ciąży;
- 12) organizowanie szkoleń dla sprzedawców alkoholu;
- 13) upowszechnianie wiedzy z zakresu uzależnień behawioralnych oraz poszerzenie oferty pomocowej dla osób nadużywających czynności;
- 14) poszerzenie, stworzenie oferty profilaktycznej działań środowiskowych nakierowanych na społeczności lokalne.

IX. CELE PROGRAMU

Cel strategiczny, cel operacyjny oraz zadania Programu wynikają z Narodowego Programu Zdrowia i obowiązujących ustaw.

Działania zawarte w Programie zostały opracowane adekwatnie do problemów ujawnionych w diagnozie lokalnych problemów społecznych, przeprowadzonej we wrześniu 2021 r. oraz są zgodne z założeniami strategii rozwiązywania problemów społecznych i lokalnymi programami.

CEL STRATEGICZNY: Zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu

CEL OPERACYJNY: Profilaktyka uzależnień

ZADANIA	DZIAŁANIA	ADRESACI	REALIZATORZY	WSKAŹNIKI	TERMIN REALIZACJI	
1. Redukcja szkód, leczenie, rehabilitacja i reintegracja społeczna osób z problemem alkoholowym i narkotykowym oraz ich bliskich						
1.1.	Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób z problemem alkoholowym i narkotykowym	Leczenie psychoterapeutyczne oraz farmakologiczne	osoby pełnoletnie z problemem alkoholowym, narkotykowym oraz ich bliscy	PCM Sp. z o.o. - Poradnia Leczenia Uzależnień	liczba osób objętych leczeniem liczba psychoterapii indywidualnych i grupowych	2023-2025
	Finansowanie świadczeń gwarantowanych z zakresu leczenia uzależnień	osoby pełnoletnie z problemem alkoholowym, narkotykowym oraz ich bliscy	UM	liczba osób objętych leczeniem, liczba osób bliskich objętych wsparciem, liczba udzielonych świadczeń	2023-2025	
	Organizowanie i realizowanie warsztatów doskonalenia umiejętności psychospołecznych	osoby pełnoletnie z problemem alkoholowym, narkotykowym	PCM Sp. z o.o. - Poradnia Leczenia Uzależnień	liczba warsztatów, liczba uczestników	2023-2025	
	Dofinansowywanie szkoleń	personel Poradni Leczenia Uzależnień PCM Sp. z o.o.	PCM Sp. z o.o. - Poradnia Leczenia Uzależnień, UM	liczba szkoleń, liczba uczestników	2023-2025	
	Psychoedukacja oraz wsparcie konsultacyjne	bliscy osób z problemem alkoholowym, narkotykowym	MCPS, PCM Sp. z o.o. - Poradnia Leczenia Uzależnień	liczba konsultacji, liczba osób, które skorzystały z oferty	2023-2025	
	Organizowanie i realizowanie warsztatów w zakresie przeciwdziałania nawrotom	osoby z problemem alkoholowym, narkotykowym	PCM Sp. z o.o. - Poradnia Leczenia Uzależnień	liczba warsztatów, liczba uczestników	2023-2025	
	Zapewnienie superwizji pracownikom placówki leczenia uzależnień	personel PCM Sp. z o.o. - Poradnia Leczenia Uzależnień	UM, PCM Sp. z o.o.	liczba superwizji, liczba osób uczestniczących w superwizji	2023-2025	

		Wsparcie socjalne, informacyjno- -edukacyjne, psychologiczne, prawne osób po odbytych leczeniu i ich bliskich	osoby z problemem alkoholowym, narkotykowym oraz ich bliscy	MCPS, PCM Sp. z o.o. - Poradnia Leczenia Uzależnień, organizacje pozarządowe	liczba osób objętych wsparciem, liczba konsultacji, liczba podmiotów, udzielających wsparcia	2023-2025
1.2.	Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem	Realizacja standaryzowanego, indywidualnego, krótkoterminowego programu terapeutycznego „CANDIS”	osoby powyżej 16 roku życia mające problemy z powodu używania marihuany lub haszyszu	PCM Sp. z o.o. -Poradnia Leczenia Uzależnień	liczba spotkań, liczba uczestników programu	2023-2025
		Programy redukcji szkód	aktywni użytkownicy substancji psychoaktywnych (w tym alkoholu)	UM, MCPS, organizacje pozarządowe	liczba programów, liczba uczestników	2023-2025
1.3.	Oferta mieszkań readaptacyjnych, hostelu	Prowadzenie działań w zakresie zapewnienia mieszkań readaptacyjnych, hostelu	osoby, które zakończyły terapię i powstrzymują się od używania substancji psychoaktywnych (w tym alkoholu)	organizacje pozarządowe	liczba mieszkań readaptacyjnych, liczba osób korzystających z oferty mieszkań, readaptacyjnych, liczba hosteli, liczba miejsc w hostelach, liczba osób, które skorzystały z oferty hosteli	2023-2025
ZADANIA		DZIAŁANIA	ADRESACI	REALIZATORZY	WSKAŹNIKI	TERMIN REALIZACJI
2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe oraz narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawne, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie						
2.1.	Poszerzanie i podnoszenie jakości oferty pomocy psychologicznej, socjoterapeutycznej i opiekuńczo-wychowawczej dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, narkotykowym oraz ich bliskich	Realizacja zajęć socjoterapeutycznych na terenie Pabianic	dzieci z rodzin z problemem uzależnienia	MCPS, placówki oświatowe	liczba instytucji, w których realizowane są zajęcia, liczba grup, liczba zajęć, liczba spotkań, liczba uczestników	2023-2025
		Pomoc psychologiczna dla dzieci i młodzieży w PWD JUNIOR	podopieczni PWD JUNIOR	MCPS, UM	liczba podopiecznych PWD JUNIOR, liczba konsultacji	2023-2025

		Prowadzenie i poszerzanie oferty opiekuńczo-specjalistycznej dla dzieci i młodzieży w PWD JUNIOR	podopieczni PWD JUNIOR	MCPS, UM	liczba podopiecznych PWD JUNIOR liczba miejsc rodzaj prowadzonych zajęć	2023-2025
		Organizacja w PWD JUNIOR zajęć pozaszkolnych, zajęć socjoterapeutycznych, zajęć ogólnorozwojowych	podopieczni PWD JUNIOR	MCPS	liczba zajęć, liczba dzieci	2023-2025
		Organizowanie wypoczynku podczas ferii letnich i zimowych	dzieci z rodzin z problemem uzależnienia	MCPS	liczba uczestników	2023-2025
		Zwiększenie dostępności w zakresie indywidualnych konsultacji z psychologiem, prawnikiem, socjoterapeutą	rodzice/opiekunowie prawni dzieci z rodzin, w których występuje problem uzależnienia	MCPS, UM	liczba konsultacji, liczba osób objętych wsparciem,	2023-2025
		Organizacja warsztatów, spotkań indywidualnych i grupowych z psychologiem	rodzice/ opiekunowie prawni podopiecznych PWD „JUNIOR”	MCPS, UM	liczba osób objętych wsparciem, liczba warsztatów, spotkań i konsultacji	2023-2025
2.2	Zwiększenie dostępności i podniesienie jakości specjalistycznej pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie gdzie współwystępuje problem uzależnienia	Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego do spraw Przemocy	osoby z problemem przemocy w rodzinie i współwystępującym problemem uzależnienia	MCPS	liczba konsultacji, liczba osób	2023-2025
		Zwiększenie dostępności w zakresie wsparcia psychologicznego oraz prawnego	osoby z problemem przemocy w rodzinie i współwystępującym problemem uzależnienia w rodzinie	MCPS, UM	liczba konsultacji; liczba osób objętych wsparciem	2023-2025
		Realizacja procedury „Niebieskie Karty"	osoby doznające przemocy w rodzinie, w szczególności w rodzinie z problemem uzależnienia	Zespół Interdyscyplinarny ds.Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty, w których współistnieje problem uzależnienia	2023-2025
		Prowadzenie przez MKRPA konsultacji motywująco-wspierających dla osób doznających przemocy	osoby doznające przemocy z rodzin, w których występuje problem alkoholowy	MKRPA	liczba konsultacji; liczba osób	2023-2025
		Wszczynianie przez MKRPA	osoby doznające	MKRPA	liczba wszczętych procedur i	2023-2025

		procedur „Niebieskie Karty” w sytuacji podejrzenia przemocy w rodzinie	przemocy		liczba osób	
		Współpraca z organizacjami pozarządowymi realizującymi działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	mieszkańcy Pabianic	MCPS	liczba podjętych wspólnie działań	2023-2025
		Zapewnienie dostępu do superwizji	pracownicy MCPS realizujący zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	MCPS, UM	liczba superwizji, liczba uczestników	2023-2025
		Podnoszenie kompetencji kadr realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez udział w szkoleniach, konferencjach, warsztatach, kursach	realizatorzy działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	MCPS, UM	liczba szkoleń, konferencji, warsztatów, kursów, liczba uczestników	2023-2025
2.3.	Podejmowanie działań przez MKRPA w celu objęcia leczeniem osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin	Kierowanie na badania w przedmiocie uzależnienia od alkoholu	osoby z problemem alkoholowym	MKRPA, UM	liczba osób skierowanych na badania, liczba badań	2023-2025
Kierowanie wniosków do Sądu Rejonowego Wydział Rodzinny w celu nałożenia obowiązku leczenia odwykowego		osoby z problemem alkoholowym	MKRPA, UM	liczba złożonych wniosków, liczba osób	2023-2025	
Kierowanie osób mających problem alkoholowy do Poradni Leczenia Uzależnień oraz innych placówek pomocowych		osoby z problemem alkoholowym	MKRPA	liczba skierowanych osób	2023-2025	
Prowadzenie konsultacji motywujących do podjęcia leczenia odwykowego dla osób z problemem alkoholowym		osoby z problemem alkoholowym	MKRPA	liczba konsultacji, liczba osób	2023-2025	
Prowadzenie konsultacji motywujących dla członków		członkowie rodzin, w których występuje	MKRPA	liczba konsultacji, liczba osób	2023-2025	

		rodzin, w których występuje problem alkoholowy	problem alkoholowy			
ZADANIA	DZIAŁANIA	ADRESACI	REALIZATORZY	WSKAŹNIKI	TERMIN REALIZACJI	
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych						
3.1. Edukacja zdrowotna i profilaktyka uzależnień (uniwersalna, selektywna, wskazująca) realizowana zgodnie z wynikami badań naukowych (w tym epidemiologicznych) oraz dobrą praktyką w dziedzinie przeciwdziałania uzależnieniom						
3.1.1	Edukacja zdrowotna	Współpraca w zakresie edukacji zdrowotnej z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (adekwatnie do potrzeb)	rodziny z terenu Pabianic	MCPS, SM	liczba wspólnie podjętych inicjatyw, liczba działań	2023-2025
		Realizacja profilaktycznego KINA LETNIEGO (okres wakacyjny)	mieszkańcy Pabianic	MCPS	liczba seansów, liczba uczestników	2023-2025
		Realizacja ogólnopolskich i lokalnych kampanii społecznych	mieszkańcy Pabianic	MCPS, MKRPA, SM	liczba kampanii, liczba podjętych działań	2023-2025
		Spotkania edukacyjne z uczniami i rodzicami/ opiekunami prawnymi w szkołach podstawowych z zakresu profilaktyki uzależnień oraz kompetencji wychowawczych (adekwatnie do potrzeb)	uczniowie szkół podstawowych oraz ich rodzice	szkoły podstawowe, SM, MCPS	liczba przeprowadzonych spotkań, liczba uczestników	2023-2025
		Systematyczna aktualizacja informacji o charakterze profilaktycznym na stronie i portalu społecznościowym Facebook	mieszkańcy Pabianic	MCPS	liczba wejść na stronę, liczba zamieszczonych artykułów	2023-2025
		Współpraca z mediami w zakresie upowszechniania wiedzy zakresu problematyki	mieszkańcy Pabianic	MCPS	liczba artykułów, liczba wywiadów w lokalnej prasie, mediach	2023-2025

		uzależnień				
		Spotkania edukacyjne dotyczące zagrożeń w cyberprzestrzeni, w tym promocja nadzoru rodzicielskiego	rodzice, opiekunowie prawni uczniów szkół podstawowych z terenu miasta	SM	liczba spotkań, liczba uczestników spotkań	2023-2025
		Spotkania w szkołach mające na celu poszerzenie wiedzy dotyczącej szkodliwości napojów energetycznych	rodzice, opiekunowie prawni uczniów szkół podstawowych z terenu miasta	SM, MCPS	liczba spotkań, liczba uczestników spotkań	2023-2025
		Druk, zakup i dystrybucja materiałów informacyjno-edukacyjnych	mieszkańcy Pabianic	MCPS, MKRPA, UM	liczba i rodzaj materiałów	2023-2025
		Opracowanie, pozyskania i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych z zakresu profilaktyki zakażeń HIV, HBV, HCV	mieszkańcy Pabianic	MCPS	liczba adresatów, liczba przekazanych materiałów edukacyjno-informacyjnych	2023-2025
		Spotkania edukacyjne, warsztaty, konsultacje, szkolenia, konferencje mające na celu poszerzenie wiedzy z zakresu problematyki uzależnień	instytucje, podmioty i organizacje pozarządowe działające na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom	UM, MCPS	liczba i rodzaj inicjatyw, liczba uczestników	2023-2025
		Prowadzenie działań na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości na drogach oraz nawiązywanie współpracy ze szkołami jazdy w tym zakresie	mieszkańcy Pabianic	MKRPA, UM, SM	liczba szkół jazdy, liczba podjętych działań, liczba przeprowadzonych kampanii	2023-2025
		Zakup literatury fachowej	pracownicy MCPS realizujący zadania z zakresu profilaktyki uzależnień	MCPS	liczba i rodzaj zakupionych pozycji	2023-2025
		Spotkania z seniorami w zakresie edukacji zdrowotnej i profilaktyki uzależnień	pabianiccy seniorzy	MCPS, SM, UM	liczba spotkań, liczba uczestników	2023-2025
3.1.2	Profilaktyka uniwersalna	Zajęcia warsztatowe w ramach realizacji rekomendowanego programu „Przyjaciele	uczniowie klas I-III szkół podstawowych	szkoły podstawowe, MCPS (monitoring)	liczba przeprowadzonych zajęć, liczba uczestników	2023-2025

		Zippiego”				
		Zajęcia warsztatowe w ramach realizacji rekomendowanego programu „Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej”	uczniowie klas IV-VI szkół podstawowych	szkoły podstawowe, MCPS (monitoring)	liczba przeprowadzonych zajęć, liczba uczestników	2023-2025
		Zajęcia w ramach realizacji programu profilaktycznego „UNPLUGGED”	uczniowie klas VII-VIII szkół podstawowych	szkoły podstawowe, MCPS(monitoring)	liczba przeprowadzonych zajęć, liczba uczestników	2023-2025
		Warsztatowe zajęcia interwencyjne z zakresu profilaktyki uzależnień na wniosek szkół	szkoły podstawowe	MCPS	liczba przeprowadzonych zajęć, liczba uczestników	2023-2025
		Zajęcia dla rodziców w ramach realizacji programu profilaktycznego „UNPLUGGED”	uczniowie klas VII-VIII szkół podstawowych	szkoły podstawowe	Liczba przeprowadzonych zajęć, liczba uczestników	2023-2025
		Oferta warsztatów psychoedukacyjnych mających na celu doskonalenie umiejętności, kompetencji wychowawczych (adekwatnie do potrzeb)	rodzice/opiekunowie prawni	MCPS	liczba i tematyka przeprowadzonych zajęć, liczba uczestników	2023-2025
		Powołanie przy MCPS zespołu międzyinstytucjonalnego ds. profilaktyki	przedstawiciele instytucji i organizacji realizujących działania profilaktyczne	MCPS, UM	powołanie zespołu, liczba spotkań, liczba podjętych działań	2023-2025
		Dofinansowywanie rekomendowanych programów profilaktycznych realizowanych przez szkoły podstawowe	uczniowie szkół podstawowych z terenu Pabianic	UM	liczba dofinansowanych programów, liczba uczestników, liczba szkół realizujących programy	2023-2025
3.1.3	Profilaktyka selektywna i wskazująca	Realizacja działań streetworkerskich w miejscach o zwiększonym ryzyku używania substancji psychoaktywnych: - w szczególności dla dzieci i młodzieży w okresie wakacyjnym - dyżury interwencyjne, wspierające	mieszkańcy Pabianic używający substancji psychoaktywnych, zagrożeni ich używaniem oraz ich bliscy	organizacje pozarządowe, MCPS	liczba przeprowadzonych działań, liczba uczestników, liczba realizatorów	2023-2025

	Pomoc edukacyjno- - informacyjna, działania z zakresu interwencji kryzysowej oraz organizacja sieci wsparcia	mieszkańcy Pabianic	MCPS	liczba podjętych działań edukacyjno- -informacyjnych, liczba osób, które skorzystały z tego typu wsparcia, liczba udzielonych konsultacji	2023-2025
	Realizacja zajęć socjoterapeutycznych	dzieci z rodzin z problemem uzależnienia, zagrożone wykluczeniem społecznym oraz zaburzeniami zachowania	szkoły podstawowe, MCPS	liczba szkół, liczba zajęć, liczba dzieci uczestniczących w zajęciach socjoterapeutycznymi	2023-2025
	Realizacja standaryzowanego programu wczesnej interwencji „Fred Goes Net” (z zakresu profilaktyki selektywnej i wskazującej)	młodzież i młodzi dorośli z terenu Pabianic (14 – 21 lat) eksperymentujący z substancjami psychoaktywnymi, bądź używający ich w sposób szkodliwy	MCPS	liczba grup, liczba spotkań, liczba uczestników	2023-2025
	Realizacja programu „Pomarańczowa Linia” – konsultacje indywidualne	dzieci i młodzież używająca alkoholu i ich bliscy	MCPS	liczba konsultacji, liczba uczestników	2023-2025
	Działania motywujące do podjęcia leczenia oraz powstrzymania się od używania substancji psychoaktywnych	osoby zagrożone uzależnieniem od substancji psychoaktywnych	MCPS	liczba przeprowadzonych konsultacji, liczba osób objętych wsparciem,	2023-2025
	Spotkania edukacyjne, psychoedukacyjne	osoby dorosłe używające substancji psychoaktywnych, nadużywające alkoholu	MCPS	liczba konsultacji, liczba osób	2023-2025
	Wsparcie psychologiczne	Osoby niepełnoletnie eksperymentujące, nadużywające substancji psychoaktywnych lub czynności	MCPS	liczba konsultacji, liczba osób, które skorzystały ze wsparcia	2023-2025
	Wsparcie prawne i psychologiczne	bliscy osób używających substancji psychoaktywnych	MCPS	liczba konsultacji, liczba osób, które skorzystały ze wsparcia	2023-2025

			(w tym alkoholu)			
		Realizacja programu psychoedukacyjnego w formie grupowej (adekwatnie do potrzeb)	bliscy osób używających substancji psychoaktywnych (w tym alkoholu)	MCPS	liczba osób, które skorzystały ze wsparcia liczba spotkań	2023-2025
		Powoływanie interdyscyplinarnych grup roboczych wobec osób niepełnoletnich używających substancji psychoaktywnych lub nadużywających czynności oraz ich rodzin (adekwatnie do potrzeb)	dzieci, młodzież - używające alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych, nadużywające czynności oraz ich bliscy	MCPS	liczba powołanych grup roboczych, liczba osób objętych wsparciem grup roboczych	2023-2025
		Promowanie dostępnej oferty pomocowej oraz opracowanie informatora	mieszkańcy Pabianic	MCPS, UM	liczba działań	2023-2025
3.2.	Poszerzenie i udoskonalanie oferty oraz wspieranie realizacji programów profilaktyki o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności, w szczególności zalecanych w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego	Szkolenia przygotowujące do wdrożenia w pabianickich szkołach kolejnych programów rekomendowanych oraz rozbudowa sieci realizatorów już wdrożonych programów	pedagodzy, psychologzy szkolni, wychowawcy	UM, MCPS	liczba szkoleń, liczba uczestników	2023-2025
Spotkania monitorujące realizację programów rekomendowanych w pabianickich szkołach podstawowych		pedagodzy, psychologzy szkolni, wychowawcy	MCPS	liczba spotkań, liczba uczestników	2023-2025	
Spotkania szkoleniowe, edukacyjne, konferencje dotyczące problematyki uzależnień		przedstawiciele władz miasta oraz przedstawiciele różnych zawodowych	MCPS	liczba spotkań, konferencji liczba uczestników	2023-2025	
3.3.	Wdrożenie i upowszechnianie standardów i procedur profilaktyki, diagnozy oraz terapii FASD (Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych) zgodnie z aktualnym stanem wiedzy naukowej	Organizacja szkoleń, konferencji, spotkań	przedstawiciele instytucji i organizacji pozarządowych realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom	MCPS, UM, PCM Sp. z o.o.	liczba szkoleń, konferencji, spotkań, liczba uczestników	2023-2025
		Prowadzenie systematycznych	mieszkańcy Pabianic	MCPS	liczba konferencji, spotkań,	2023-2025

		działań informacyjno - edukacyjnych dotyczących zapobiegania FASD			liczba materiałów informacyjno - edukacyjnych	
3.4.	Zadania na rzecz ograniczania stosowania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP	Systematyczna analiza i aktualizacja mapy miejsc zagrożonych rozprzestrzenianiem się problemów narkotykowych (m.in. pustostanów, okolic szkół i supermarketów, parki) oraz przeprowadzanie kontroli tych miejsc	mieszkańcy Pabianic	SM	liczba miejsc, liczba kontroli	2023-2025
3.5.	Edukacja kadr (w tym szkolenia) uczestniczących w realizacji zadań z zakresu profilaktyki uzależnień	Organizacja szkoleń w celu podniesienia kompetencji zawodowych w zakresie terapii poznawczo-behawioralnej, terapii motywującej i rodzinnej	pracownicy realizujących działania z zakresu profilaktyki uzależnień	UM, MCPS	liczba i tematyka szkoleń, liczba uczestników	2023-2025
		Organizowanie szkoleń w zakresie pracy profilaktycznej z dziećmi i młodzieżą	pedagodzy, psychologzy, wychowawcy szkół podstawowych	UM, MCPS	liczba spotkań, szkoleń, warsztatów, liczba uczestników	2023-2025
		Zapewnienie udziału w superwizji	przedstawiciele MCPS (wychowawcy PWD JUNIOR oraz pracownicy realizujący zadania z zakresu profilaktyki uzależnień)	MCPS, UM	liczba superwizji, liczba uczestników	2023-2025
3.6.	Upowszechnianie wiedzy dotyczącej problematyki uzależnień behawioralnych, w tym wydawanie materiałów informacyjno - edukacyjnych, prowadzenie kampanii społecznych, strony i poradni internetowej oraz telefonu zaufania	Prowadzenie systematycznych działań informacyjno-edukacyjnych dot. problematyki uzależnień behawioralnych	mieszkańcy Pabianic	MCPS, organizacje pozarządowe	liczba konferencji, kampanii, spotkań, liczba opracowanych lub pozyskanych materiałów	2023-2025
		Organizacja i/lub udział w spotkaniach, szkoleniach, konferencjach, itp. z zakresu uzależnień behawioralnych	przedstawiciele instytucji i organizacji pozarządowych realizujących działania z zakresu uzależnień behawioralnych	MCPS, UM, organizacje pozarządowe	liczba spotkań, szkoleń, konferencji, liczba uczestników	2023-2025

3.7.	Monitorowanie i badania problematyki związanej z sytuacją epidemiologiczną w zakresie używania wyrobów tytoniowych, w tym nowatorskich wyrobów tytoniowych i elektronicznych papierosów, używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP, spożycia alkoholu (z uwzględnieniem monitorowania poziomu i struktury spożycia oraz dostępności alkoholu)	Przygotowanie raportu z wykonania Programu	realizatorzy Programu	MCPS	raport z monitoringu	2023-2025
3.8.	Przeprowadzenie diagnozy w zakresie uzależnień oraz ewaluacji programów profilaktycznych	Współpraca z profesjonalnymi firmami badawczymi przy przeprowadzaniu diagnozy i ewaluacji programów	mieszkańcy Pabianic	UM, MCPS	liczba przeprowadzonych badań, liczba opracowanych raportów	2023-2025
ZADANIA		DZIAŁANIA	ADRESACI	REALIZATORZY	WSKAŹNIKI	TERMIN REALIZACJI
4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień						
4.1.	Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkotykowych	Konkurs ofert na realizację zadań z zakresu zdrowia publicznego	instytucje, stowarzyszenia, osoby fizyczne realizujące zadania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz z przeciwdziałaniem narkomanii na rzecz mieszkańców Pabianic	UM	liczba zawartych umów na realizację zadań z zakresu zdrowia publicznego, liczba podjętych działań, liczba adresatów zadań	2023-2025
		Szkolenia z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom			liczba szkoleń, liczba uczestników	2023-2025
4.2.	Zabezpieczenie działalności MKRPA	Organizacja szkoleń w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych	członkowie MKRPA	UM	liczba szkoleń, liczba uczestników	2023-2025
		Podnoszenie kompetencji członków MKRPA w zakresie prowadzonej działalności	członkowie MKRPA	UM	liczba szkoleń, warsztatów, kursów liczba uczestników	2023-2025

ZADANIA	DZIAŁANIA	ADRESACI	REALIZATORZY	WSKAŹNIKI	TERMIN REALIZACJI	
5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego						
5.1.	Zwiększanie skuteczności w przestrzeganiu prawa w zakresie produkcji, dystrybucji, sprzedaży, reklamy, promocji oraz spożywania napojów alkoholowych	Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 ¹ i 15 Ustawy	Przedsiębiorcy prowadzący sprzedaż napojów alkoholowych	MKRPA, SM	liczba podjętych interwencji, liczba ukaranych podmiotów	2023-2025
5.2.	Zmniejszenie dostępności fizycznej i ekonomicznej alkoholu	Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie naruszania art. 13 ¹ i 15 Ustawy oraz wypełniania innych obowiązków związanych z posiadaniem zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	przedsiębiorcy prowadzący sprzedaż napojów alkoholowych	MKRPA	liczba podjętych działań, liczba uczestników	2023-2025
		Prowadzenie kontroli punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystanie z zezwoleń, w szczególności zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim	przedsiębiorcy prowadzący sprzedaż napojów alkoholowych	MKRPA	liczba skontrolowanych placówek, liczba cofniętych zezwoleń	2023-2025
		Wdrażanie działań z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych, w tym organizowanie szkoleń dla przedsiębiorców prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych i ich pracowników	przedsiębiorcy prowadzący sprzedaż napojów alkoholowych i ich pracownicy	UM, MKRPA	liczba podjętych działań, liczba szkoleń, liczba uczestników, liczba placówek biorących udział w szkoleniu	2023-2025
		Opiniowanie wniosków związanych z wydaniem zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów	przedsiębiorcy prowadzący sprzedaż napojów alkoholowych	MKRPA	liczba wniosków, w tym pozytywnie zaopiniowanych	2023-2025

		alkoholowych w zakresie zgodności lokalizacji punktu sprzedaży z obowiązującą uchwałą Rady Miejskiej w Pabianicach				
5.3.	Występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego	Kierowanie do Sądu wniosków o ukaranie osób naruszających przepisy art. 13 ¹ i 15 ustawy	osoby naruszające przepisy art. 13 ¹ i 15 ustawy	MKRPA, SM	liczba złożonych wniosków o ukaranie	2023-2025
ZADANIA		DZIAŁANIA	ADRESACI	REALIZATORZY	WSKAŹNIKI	TERMIN REALIZACJI
6. Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej						
6.1.	Dofinansowanie działalności Klubu Integracji Społecznej (KIS)	Wdrażanie programów w zakresie aktywizacji zawodowo-społecznej	osoby z problemem alkoholowym, narkotykowym	MCPS	liczba programów, liczba uczestników	2023-2025
		Wsparcie doradcy zawodowego	uczestnicy KIS z problemem alkoholowym, narkotykowym	MCPS, UM	liczba uczestników, liczba konsultacji	2023-2025
		Realizacja programu prac społecznie użytecznych (PSU), w tym motywowanie, kierowanie, monitorowanie uczestników PSU	uczestnicy KIS z problemem alkoholowym, narkotykowym	MCPS, UM	liczba uczestników w PSU	2023-2025

LEGENDA:

MCPS – Miejskie Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach

UM – Urząd Miejski w Pabianicach

SM – Straż Miejska w Pabianicach

MKRPA - Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

PCM Sp. z o.o. – Pabianickie Centrum Medyczne Sp. z o.o.

REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU

- 1) Urząd Miejski w Pabianicach;
- 2) Miejskie Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach;
- 3) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- 4) Pabianickie Centrum Medyczne Sp. z o.o.;
- 5) Straż Miejska w Pabianicach
- 6) placówki oświatowe;
- 7) placówki pomocowe z terenu miasta Pabianic;
- 8) organizacje pozarządowe i podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- 9) placówki medyczne;
- 10) Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Pabianicach;
- 11) Sąd Rejonowy w Pabianicach;
- 12) Powiatowa Komenda Policji w Pabianicach;
- 13) lokalne media.

KOORDYNATOR PROGRAMU

Koordynatorem Programu jest kierownik Wydziału Profilaktyki i Wspierania Rodziny Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach. Koordynator sporządza raport z wykonania Programu i efektów jego realizacji i przedkłada go do Wydziału Spraw Społecznych i Gospodarczych Urzędu Miejskiego w Pabianicach w terminie do dnia 30 kwietnia każdego roku.

Prezydent Miasta Pabianic przedkłada ww. raport Radzie Miejskiej w Pabianicach w terminie do dnia 30 czerwca roku następującego po roku, którego raport dotyczy.

TERMIN REALIZACJI PROGRAMU

Program realizowany będzie w latach 2023 - 2025.

NADZÓR

Nadzór nad realizacją Programu sprawuje Wydział Spraw Społecznych i Gospodarczych Urzędu Miejskiego w Pabianicach.

ŹRÓDŁO FINANSOWANIA

Środki finansowe przeznaczone na realizację Programu pochodzą przede wszystkim z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Zadania z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi mogą być również dofinansowane z środków pochodzących z opłat od sprzedaży napojów alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającej 300 ml.

Finansowanie zadań w ramach Programu zależne będzie od wysokości środków w każdym roku budżetowym. Na realizację Programu w 2022 r. zaplanowano środki w wysokości 1.600.000,00 zł zabezpieczone w budżecie Wydziału Spraw Społecznych i Gospodarczych Urzędu Miejskiego w Pabianicach oraz Miejskiego Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach, zgodnie z poniższą klasyfikacją budżetową:

Dział 851 - Ochrona zdrowia - 1.600.000,00 zł

Rozdział 85153 - Zwalczanie narkomanii – 169.617,00 zł, w tym:

Urząd Miejski w Pabianicach – 56.004,00 zł (w tym 30.000,00 zł przeznaczono dla organizacji pozarządowych w ramach konkursu ofert z zakresu zdrowia publicznego),

Miejskie Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach – 113.613,00 zł;

Rozdział 85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi – 1.430.383,00 zł, w tym:

Urząd Miejski w Pabianicach – 414.000,00 zł (w tym 120.000,00 zł przeznaczono dla organizacji pozarządowych w ramach konkursu ofert z zakresu zdrowia publicznego),

Miejskie Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach – 1.016.383,00 zł;

Na lata 2024-2025 przewidywane środki finansowe przekazane na realizację zadań w ramach Programu to około 1.650.000,00 zł na rok.

MONITORING I EWALUACJA

Realizacja Programu będzie poddawana systematycznemu monitoringowi, jak również końcowej ewaluacji. Monitoring Programu umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ich skuteczność oraz podejmowanie bieżących działań korygujących. Zebrane informacje pozwolą na planowanie działań i rozwijanie programu w przyszłości. Procedury monitoringu zostaną ustalone przez Koordynatora Programu w porozumieniu z wykonawcami zadań, stosownie do ich specyfikacji.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Pabianicach

Krzysztof Rąkowski